

madártávlat

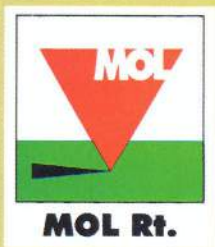
TERMÉSZETVÉDELMI FOLYÓIRAT

Biharugra
Pirománia
Bagolykaland
Rétisas-védelem

V. évfolyam 3. szám

1998. május-június

A LEGRÉGEBBI TÁMOGATÓNK

Egyesületünk természetvédelmi programjainak megvalósításában az elmúlt évek során több olyan támogató is segített, akik a gazdasági élet területén dolgoznak, de fontosnak tartják a természeti értékek megőrzését.

1993 óta folyamatos támogatást kapunk az egyik legnagyobb hazai cégtől, a Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaságtól -közismertebb nevén a MOL-tól. A MOL mint nemzeti vállalat már a kezdetben kijelentette, hogy főleg nemzeti értéket jelentő fajokon kíván segíteni. Így az eltelt évek alatt legnagyobb segítséget a tűzokvédelmi programunk kapta. Az utóbbi években a fehér gólya védelem is jelentős támogatásban részesült. Rövidebb ideig a ragadozó madár és a parlagi vipera védelem is részesült anyagi patronálásban.

A tűzokvédelemben főleg a természetes élőhelyen történő megmentését, a fészekaljok eredeti helyen való megvédését végezzük. Az ennek ellenére mégis veszélyeztetett fészkekből a tojásokat kivesszük, azokat keltetőben tovább keltetjük, de a kikelést megelőző időszakban vadmadarak alá kerülnek vissza. A téli elvándorlás megelőzése érdekében ösztönözzük a

gazdálkodókat, hogy őszi repcét vessenek, melyen a tűzokok a havas hónapokban is táplálékhoz jutnak.

A gólyavédelemben nagy lépést jelent, a támogatásoknak köszönhetően, a villanyoszlopokon épült gólyafészkek magasító kosárra történő áthelyezése. Ez lényegesen biztonságosabb fészkelést biztosít, több a kirepült fiatal madár. Az elmúlt két év során összesen 500 ilyen tartó készült el és került fel az oszlopokra.

A MOL Rt. támogatását a madarak nevében is szeretnénk megköszönni, és bízunk abban, hogy közös érdekünk, a természet megőrzése terén a jövőben is számíthatunk hatékony szerepvállalására.

A madártan szerepe a természetvédelemben

Dr. Báldi András

Egy korábbi cikkben (II. évf. 6. szám) már írtam néhány gondolatot az ornitológiának a tudomány fejlődésében betöltött úttörő szerepéről. Az alábbi írásban, az MME tudományos-természetvédelmi kettősségének megfelelően, a madártan természetvédelemben meglevő jelentőségét vizsgálom.

Közismert, hogy a madarak, viszonylag csekély fajsza-muk (9000) ellenére, a természetvédelemben mindig jóval nagyobb hangsúllyal szerepelnek, mint a sokkal fajgazdagabb, diverzebb taxonok, például a bogarak (300.000 leírt faj a világon) és lepkék (120.000 faj), nem is beszélve a „népszerűtlen” és nehezen határozható csoportokról, mint a kétszárnyúak (100.000 faj) vagy hártványúak (110.000 faj). Az IUCN 1994-es Vörös Könyve például 862 madárfajt sorol fel veszélyeztetettként, szemben 376 bogár-, 323 lepke-, 18 légy- és 86 hártványú fajjal. A magyarországi fokozottan védett 84 faj közül 70 madárfaj, gerinctelen pedig nem is szerepel a listán.

Mi lehet ennek a fonák helyzetnek a magyarázata, hogy egy viszonylag fajszegény csoport ilyen kiemelt szerepet kapott a természetvédelemben? Ez azért is fontos kérdés, mert a biodiverzitás, a biológiai sokféleség megőrzése már nem csak a szakemberek problémája, hanem a napi politika szintjén kiemelt feladat (lásd a riói „biodiverzitás csúcs” határozatát, és a hozzá kapcsolódó feladatokat).

Miért szeretjük annyira a madarakat?

A madarak védelme a teljes életközösség megőrzése miatt is kulcsfontosságú lehet.

E. O. Wilson, neves amerikai biológus gondolkodó szerint az embereknek alapvető tulajdonsága a természet szeretete. A madarak szerepe azért is olyan jelentős, mert sok tekintetben jobban

hasonlítanak ránk, emberekre, mint az emlősök. Ilyen hasonlóság például az elsősorban vizuális észlelés, a vokális kommunikáció, vagy a párzási rendszerek szerkezete. Az emberek szociális viselkedése ténylegesen jobban hasonlít a madarakéra, mint a sokkal közelebbi emlős „rokonainkra”.

A madárszeretet következménye, hogy az emberi gondoskodás, jelen esetben a természetvédelem, legjobban a madarakat veszi „pártfogásába”. Ennek persze egyenes következménye, hogy rengeteg „nem-madár” faj nem védett olyan mértékben, mint azt kis egyedszáma, elterjedési területe vagy élőhelyének pusztulása indokolná. Az alábbiakban megkísérlem bemutatni, hogy a madárközpontú természetvédelmet több ökológiai szempont is alátámasztja.

Egyik fontos érv a madarak bioindikációs képessége. A madarak megfigyelése alapján ugyanis következtethetünk nem, vagy csak nehezen vizsgálható környezeti változásokra. Ezt az teszi lehetővé, hogy más állatcsoportokhoz képest a madarak életmenete,

TARTALOMJEGYZÉK

A madártan szerepe a természetvédelemben	1
bemutatjuk	3
A nyaktekerces	3
A kerti rozsdafarkú	4
gyakorlati természetvédelem	5
Rétisas-védelmi program	5
ami nem madár	7
Az öves szkolopendra	7
Védett molylepkék II. rész	8
botanika	10
Húsevő növények	10
tájak, emberek	12
Biharugra	12
mondom a magamét	14
Pirománia	14
Nem közülünk való	15
Talán mégsem vagyunk olyan rosszak?	15
mozaik	16
keresztretjvény, hirdetések	19
postaláda	20
csipogó	21
Madarász Suli VI.	21
Bagolykaland	24

A címlapon: nagy tarkaharkály (Novák László felvétele), a hátsó borítón: pászormadár és fattyúszerkő (dr. Molnár Gyula felvételei).

Főszerkesztő:

Péchy Tamás

Szerkesztőbizottság:

Drexler Szilárd

Fidrich Róbert

Dr. Kalotás Zsolt

Kókay Szabolcs

Marik Pál

Musicz László

Schmidt Egon

Szerkesztőségi titkár:

Dohán Zsófia

Szedő:

Bányai Lászlóné

Kiadja:

Magyar Madártani és

Természetvédelmi Egyesület (MME)

Felelős kiadó:

Fidlóczy József

Felelős terjesztő:

Harangi István

Szerkesztőség:

1121 Budapest, Költő u. 21.

Levél cím: 1537 Bp., Pf. 391.

Telefon és fax: (1) 275-6267

(1) 275-6247

E-mail: zsofi@madartav.zpok.hu

mme@c3.hu

http://www.c3.hu/~mme

Kéziratokat nem őrünk meg

és nem küldünk vissza.

Nyomás: HTSART nyomda

ISSN 1217-7156

Szürkegém (grafika: Matyikó T.)

taxonómiája, elterjedése jól ismert, kidolgozott, tesztelt mintavételi és adat-feldolgozási módszerek vannak. Így például a megfigyelt populáció-trendek az adott fajok élőhely-igényeinek ismerete alapján élőhely változásokra mutathatnak rá.

A madarak az ökoszisztémákban kulcsfajoknak tekinthetők, mivel általában a táplálékhálózatok magas szintjein helyezkednek el. Kulcsfajnak tekintjük azokat a fajokat, amiknek a hiánya az adott közösség jelentős átrendeződését, általában elszegényedését okozza. A madarak védelme tehát a teljes életközösség megőrzése miatt is kulcsfontosságú lehet.

További szempont, hogy a madarak védelme sok más faj védelmét is lehetővé teszi, kétféle tekintetben is. Részben egy program jelképének madarat választva nagyobb a program, a pénzszerzés sikerének az

esélye, mint egy hasonlóan ritka, ám kevésbé népszerű fajt választva. Másrészt, ha egy madárpopulációt védünk, akkor a madarak nagy terület-igénye miatt a populáció számára védett terület nagyszámú más faj fennmaradását is biztosíthatja. Ezt alátámasztja egy angliai vizsgálat, ahol több állat- és növénytaxon kiemelkedően magas fajszámú területeinek („hot spot-jainak”) átfedését vizsgálták. Eredményeik szerint e területek átfedése igen csekély volt a taxonok között (maximum 15%), de a madarak „hot spot-jai” a többi vizsgált csoport fajainak előfordulását 90%-ban lefedte. Azaz a madárfajban gazdag területek védelme a vizsgált többi taxon fajainak nagy részét szintén védené.

Az ornitológiának fontos szerepe lehet a ter-

mésztervédelmi tervezésben is. Ha például védendő területeket kell értékelni, igen gyakran, elsősorban a kevésbé ismert trópusi területeken, csak a madaraknál lesznek olyan részletes megfigyelési adatok, hogy fel lehessen őket használni a tervezéshez és az indoklásához. Ilyen adatok lehetnek az endemizmusok előfordulása, a fajgazdagság, ritka fajok jelenléte stb.

A továbbfejlesztéshez két fő stratégiát érdemes párhuzamosan megfontolni. Részben a madarakra, mint a tudomány és természetvédelem „húzócsoportjára” támaszkodva tovább kell erősíteni a természetvédelem és ma-

dárvédelem befolyását a társadalom és a döntéshozók felé. A másik, talán még fontosabb feladat a természetvédelem tudományának, a konzervációbiológiának széleskörű alkalmazása.

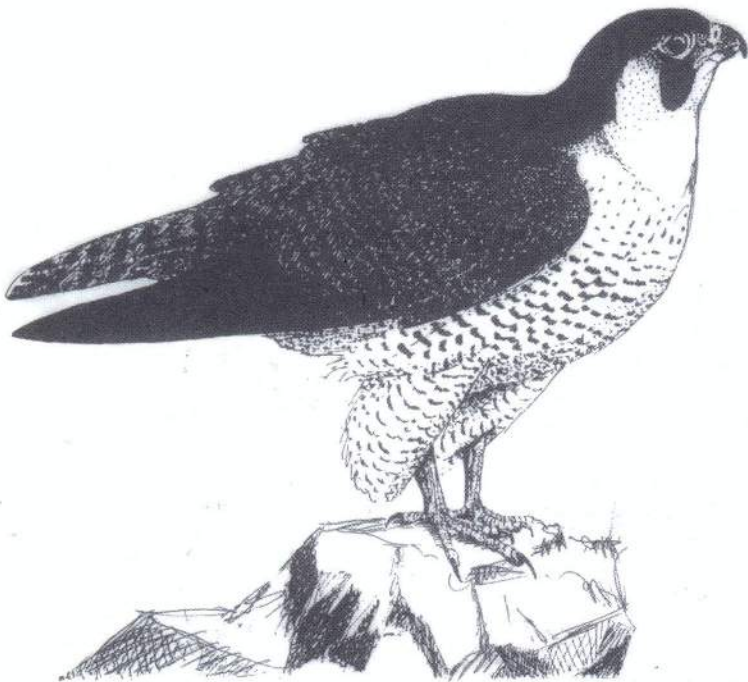
Megfelelő vizsgálatok-

kal jóval hatékonyabbá lehetne tenni a védelmi erőfeszítéseinket, hiszen tudományos megközelítést, tervezést alkalmazva számos hiábavaló erőfeszítést eleve ki lehetne zárni. A tűzokfészekek védelmére például évtizedek óta igen jelentős erőfeszítéseket teszünk, de csak az utóbbi években kezdődtek el a kutatások, és olyan alapvetően fontos információk derültek ki, hogy például egy szántóföldön levő fészkek sikeres keléséhez elég mindössze 30 méteres körzetben meghagyni a növényzetet. Egy másik elgondolkodtató példa lehet a vándorsólyom kaliforniai állományának története. Az állomány egy déli és egy északi populációra osztható, a déli populáció egyedszáma csökken, az északié stabil. Az egyszeri természetvédő a déli populációt védené, ám hiába, mert a teljes állomány megőrzése NEM a déli populáció védelmével oldható meg, hanem az északiéval. A kutatások ugyanis kimutatták, hogy az északi populáció egy forrás (source) populáció, ahol a reprodukciós sikeresség eredményeként „feleslegben” vannak a fiatal madarak, melyek elvándorolhatnak a területről. Ellenben a déli populáció süllyesztő (sink), ahol a reprodukciós siker olyan kicsi, hogy a populáció egyedszáma folyamatosan csökken. Hiába őrizzük tehát a déli populáció fészkeit, kergetjük el a potenciális predátorokat stb., a populáció mérete csökkenni fog. Ezt a csökkenést csak úgy lehet megállítani, ha a forrásnak számító északi populációba fektetnek védelmi erőfeszítéseket, és akkor az elvándorló fiatalok folyamatosan pótolni tudják a pusztuló déli populáció veszteségeit.

A tudomány és a természetvédelem tehát elválaszthatatlan egymástól. A természetvédelmi célok mellőzése a tudományban kissé öncélúvá tehetik a tudományt (ami ugyan nem biztos, hogy baj), a tudomány mellőzése a természetvédelemben viszont szűkös forrásaink ész nélküli pazarlását eredményezheti. ☒

*Megfelelő vizsgálatokkal
jóval hatékonyabbá
lehet tenni a védelmi
erőfeszítéseinket.*

Vándorsólyom
(grafika:
Kókay Sz.)

A nyaktekercs

Péchy Tamás

Ha azt halljuk, hogy harkályok, elsősorban a pirossapkás fekete-fehér ruhájú fakopáncsokra gondolunk. Aki egy kicsit jártasabb a madárban annak a küllők is az eszébe jutnak, de azt már kevesen tudják, hogy a nyaktekercs is a harkályok rendjébe tartozik.

Nevét arról a tulajdonságáról kapta, hogy fejét majdnem 360°-ban körbe tudja forgatni. Chernel István írja róla „A mozdulatai is furcsák, bolondosak, mert hol fejét forgatja, nyakát majd kicsavarva, hol meg ellapul az ágon s kígyószerűen nézeget.” Szinte minden hazai neve ezekre a tulajdonságaira utal: nyaktekerő, tekerincs, hátrakarincs, nyakforgató madár, tekervénmadár. Néhány népi neve azonban a hangjára utal, mely éles „ki-ki-ki” kiáltás, vagy ha megzavarják sziszegés: sziszegő madár, jajgató madár.

A nyaktekercs a kevésbé ismert fajok közé tartozik annak ellenére, hogy rendszeres fészkelője a

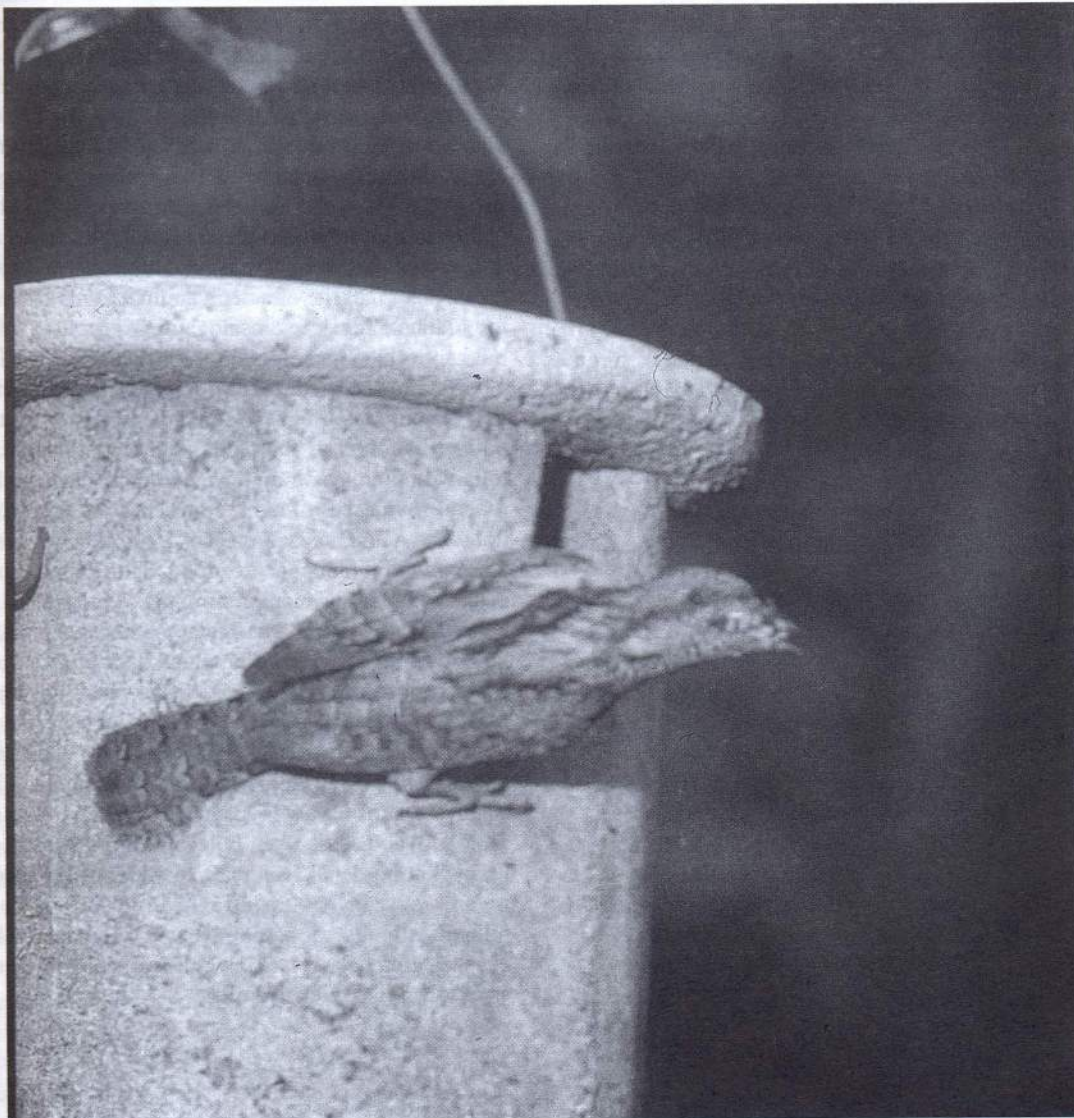
gyümölcsösöknek, odvas fákkal rendelkező parkoknak, sőt a kirakott műödút is szívesen elfoglalja. Jellemző élőhelyei azonban a közephegységi tölgyesek, s itt inkább a széli részeken telepszik meg. Tollazatának színe is ehhez az élőhelyhez alkalmazkodik, szürkés-szürkésbar-na alapon sötétebb márványozás-foltozás teszi szinte láthatatlanná a kilombosodott tölgyesekben.

Odúban költ, melyet általában nem maga ké-

MAGYAR MADÁRTANI ÉS
TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET
1121 Budapest, Köllő u. 21.
Adószám: 19001243-243
2.

**Nyaktekercs,
csőrében
hangyatojásokkal**

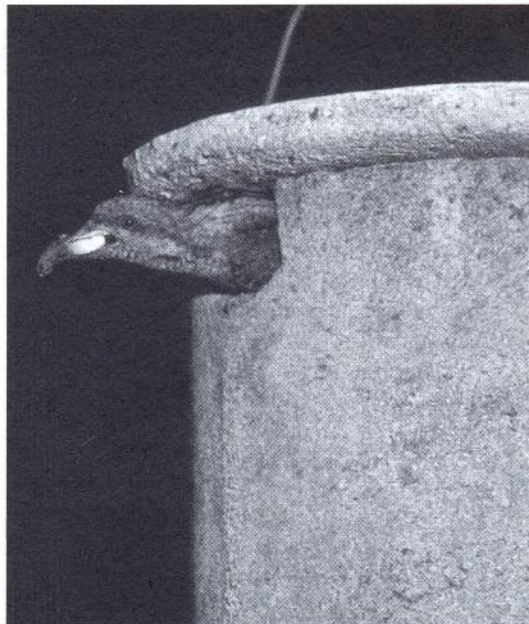

szít, s a csupasz aljzatra rakja 7-12 tojását, melyeken szinte kizárólag csak a tojó kotlik. A tojások lerakása általában május elejére esik, s két heti kotlás után kelnek ki a fiókák, s további két hét, míg elhagyják az odút. Esetenként júliusban pótköltésére is sor kerülhet, ekkor azonban már kevesebb fiókát nevel.

Március végén, április közepén jelenik meg fészkelőhelyén, ekkorra érkezik vissza afrikai vagy indiai telelőhelyéről.

Tápláléka legnagyobb részét a hangyák adják, nemcsak a kifejlett egyedek, hanem lárvák, bábok. Fiókait szinte kizárólag hangyatojással eteti, melyet hosszú, a harkályokra jellemző horgas nyelvvel szed ki a bolyból. Kisebb részt különböző, apró bogarakat, rovarokat is zsákmányol, melyeket a fák törzsén szedeget össze.

Minden számára alkalmas élőhelyen találkozhatunk vele, de mivel egy-egy pár viszonylag nagy területet birtokol, sehol sincs nagy számban. ☒

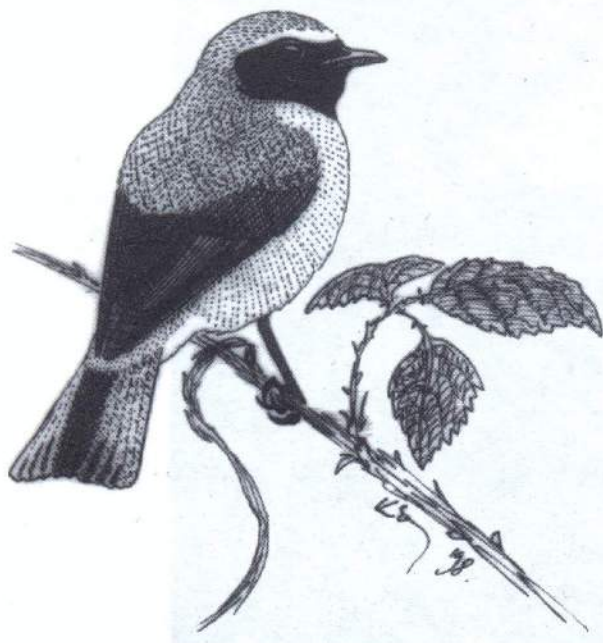
A kerti rozsdafarkú

Schmidt Egon

Fent: Az öreg madár az ürüléket kidobja az odúból (a szerző felvételei)
Lent: Hím kerti rozsdafarkú (grafika: Kóczy Sz.)

Az afrikai szálláshelyéről április második felében érkező, veréb nagyságú madár, hímje - legalábbis véleményem szerint - egyike a legszebb hazai madaraknak. Felül kékes árnyalatú hamuszürke, homloka hófehér, torka és pofái koromfeketék, begye és melle élénk rozsdavörös. A tojó egyszerűbb színezetű, felül barnásszürke, alul fehéres, rozsdássárgás árnyalattal. A faroktollak, a két középső kivételével, mindkét ivarnál élénk rozsdavörösek, farkukat a madarak sűrűn és jellegzetesen rezgetik. A kerti rozsdafarkú ritkás erdőkben, folyóárterek csonkolt fűzeseiben, szőlő-

hegyeken, parkokban, ligetekben, de nevének megfelelően nagyobb, különösen erdővel határos kertekben is előfordul. Hazánkban általában elterjedt, de sehol sem gyakori. A párok kikorhadt üregben, faodúban, néha mesterséges fészekodúban, de épületek gerendáin is költenek. Csodálatos látvány, sok évvel ezelőtt a Sasérben gyakran, de azóta is jó néhányszor megfigyelhettem, amint a hím a választott odúhoz igyekszik csalogatni a közelben felbukkant tojót. Énekel, majd a nyíláshoz röppen és először élénk rozsdavörös faroktollait tárja szét, majd bebújik az üregbe, de még azzal a mozdulattal meg is fordul és fejét kidugva hófehér homlok-tollaival mutatja az irányt. Ha a tojónak megtetszik a hely, rövidesen a fészek építéséhez lát. Egyedül dolgozik, a hím a közelben énekel, biztosít. Magas, kissé nyújtott hanggal kezdődő dala kellemesen csicscsergő, egyik-másik hím sok utánzást is belekever. A Sasérben és Budaörsön éneklő hímek különösen gyakran keverték dalukba a fitiszfűzike és a kis poszáta strófáit. Az 5-7 kékeszöld tojáson csak a tojó ül, de időről időre elhagyja a fészket, hogy táplálékot keressen. A fiókák kb. 13 nap alatt kelnek és 14-15 napos korukban repülnek ki. Eleinte a sűrű aljnövényzetben bújkálnak, ahol a szülők tovább etetik őket. Főleg apró zöld és sötét hetykét hordanak, de gyakran vadásznak repülő rovarokra, szúnyogokra, a fű közül felvert bagoly-pillékre stb. is. A párok évente többnyire csak egyszer költenek. Az őszi vonulás szeptemberben és október első felében zajlik. ☒

Rétisas-védelmi program Magyarországon

Horváth Zoltán

Az elmúlt év november 21. és 23. között a Hortobágyi Nemzeti Park, az MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztálya és a Somogy Természetvédelmi Szervezet szervezésében került megrendezésre a IV. Magyarországi Rétisas-védelmi Konferencia. A konferencia házigazdája a Hortobágyi Nemzeti Park, színhelye a Tiszafüredi Kemény-kastély volt. Ez adja aktualitását annak, hogy összefoglaljuk a hazai réti-sas-védelem eddigi tapasztalatait, eredményeit.

A Rétisas-védelmi Bizottság megalakulása

Az 1980-as évekre a hazai réti sas állomány kritikus helyzetbe került, a költőpárok alacsony száma miatt a kipusztulás határára sodródott. A faj megőrzése hívta életre az I. Rétisas-védelmi Konferenciát, mely 1987. február 20-21-én került megrendezésre Kaposvárott, a Somogy Megyei Múzeumban. Itt alakult meg a Rétisas-védelmi Bizottság, melynek elnöke Tömösváry Tibor lett. A bizottság felállításán túl megválasztásra kerültek a területi koordinátorok, s meghatároztuk a közeljövő feladatait, célkitűzéseit. A II. konferencia 1992. március 6-7-én Kaposvárott, a Pannon Agrártudományi Egyetemen, a III. konferencia 1995. január 20-22-én Somogyfajszon, a Somogy Természetvédelmi Szervezet központjában került megrendezésre. A IV. Rétisas-védelmi Konferencia 1997 novemberében a Rétisas-védelmi Program elmúlt 11 évének áttekintése és értékelése jegyében zajlott.

A réti sasról és védelméről

A réti sas Közép-Európa egyik legnagyobb testű ragadozó madara. Hazánkban fokozottan védett, természetvédelmi értéke 500 000 Ft. Nagy elterjedésű faj, földrészünk északi részén összefüggő állománya él, főként Skandinávia, Lengyelország és a Baltikum területén. Mivel a hazai állomány - elsősorban a horvát állománnyal együtt - egy elszigetelt fészkelő populációt alkot a szárazföld belsejében, a Kárpát-medence réti sas állományának megőrzése különösen fontos, hiszen nem remélhető, hogy kipusztulás esetén az északi területek állománya ezt pótolhatná. (Fogságban végzett vizsgálatok alapján bizonyítást nyert, hogy az északi és közép-európai egyedek szaporodási ciklusában több hét eltérés is lehet). A réti sas elsősorban vizes élőhelyekhez ragaszkodik, s ezek közelében lévő öreg erdőkben építi terjedelmes

fészket, melyet esetenként évtizedekig is használhat. Hazánkban nagyobb folyóink, valamint a Dél-Dunántúl erdei tavas területein költ a legnagyobb számban. A fészkek építése és tatarozása korán, néha már decemberben megkezdődik. A költőpárok nagyobb része február végén, március elején már kotlik. Szaporodási időszaka különösen hosszú, ugyanis a fiókák kirepülése általában csak júniusban történik. A réti sas a költési időben elsősorban a célirányos zavarásra érzékeny, ezért ezidőben különösen fontos a zavartalanság biztosítása. A madarak érzékenysége páronként változó, mindig egyedí elbírálással kell a nyugalmi zónát meghatározni. Itt kell

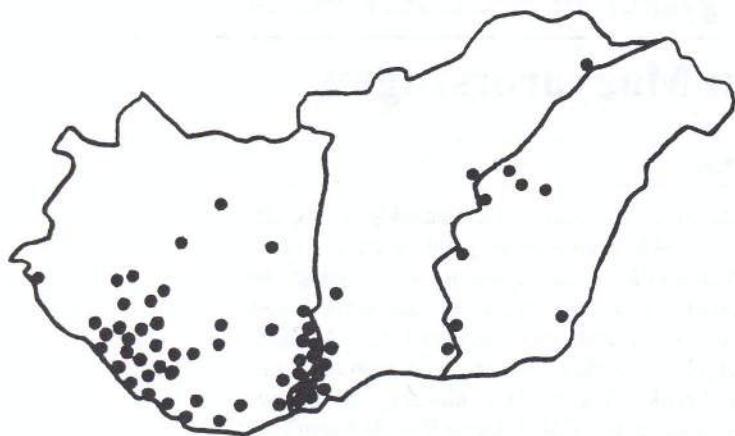
megemlíteni, hogy a konferencia ajánlása alapján továbbra sem szorgalmazzuk a fészkekhez történő felmászást és fiókagyűrűzést. A fészkek körüli ún. védőzóna fenntartása minden esetben indokolt, ugyanis a réti sas - sok más madárfajjal ellentétben - akkor is visszatérhet fészkére, ha a körülötte lévő állományt letermelik. Költési időben fő tápláléka a hal, de emellett szár-
csát, tőkés récét és egyéb vízimadarakat is fog. Egyes pároknál speciálisan mocsári teknős zsákmányolása is megfigyelhető, amit a fészkek alatt található több tucat teknőspáncél is igazol.

A fiókák kirepülés után néhány hétig még a fészkek közelében maradnak, s általában az éjszakai-zóhelyeket együtt használják az öregekkel. Az újabb nászidőszak kezdetén az öreg madarak elzavarják a fiatalokat, melyek csak később, 5-6 éves korukban válnak ivaréretté, addig kóborolnak.

A fiókák kirepülés után néhány hétig még a fészkek közelében maradnak, s általában az éjszakai-zóhelyeket együtt használják az öregekkel. Az újabb nászidőszak kezdetén az öreg madarak elzavarják a fiatalokat, melyek csak később, 5-6 éves korukban válnak ivaréretté, addig kóborolnak.

1. táblázat: Réti sas költési eredményei Magyarországon (1987-1997)

Év	Fészkelő párok száma	Eredményes költések száma	Kirepült fiókák száma
1987	16	6	8
1988	23	12	18
1989	24	12	17
1990	26	10	16
1991	25	12	18
1992	31	19	28
1993	41	26	36
1994	44	31	43
1995	51	34	47
1996	54	37	62
1997	62	45	65

Réti sas fészkelőhelyek Magyarországon 1997-ben

Nemritkán előfordul, hogy a költést folytató pártól fiatal madár próbál táplálékot „koldulni”, s ez gyakran verekedéshez vezet. A téli időszakban a költőpárok helyben maradnak, azonban rendszerint nem a fészkek környékén éjszakáznak, hanem a jobb táplálkozási lehetőségeket biztosító területrészek közelében. A madarak télen a haltáplálék mellett sebzett libát és récét, továbbá nagy mennyiségű dögöt fogyasztanak. Nagyvadban gazdag vidékeken rendszeresen látni réti sasokat zsigereken is.

A költés és teletelés kapcsán két fontos dolgot kell még megemlíteni: a műfészkek építését és a téli etetést. A műfészkek kihelyezésének fontosságát mind külföldi, mind hazai tapasztalatok alátámasztják. Az első sikereket a valamilyen okból megszűnt fészkek helyére, vagy közvetlen közelében felhelyezett műfészkekkel értük el. Később olyan élőhelyekre is helyeztünk ki műfészket, ahonnan a régebbi időkből semmilyen fészkelési adat nem volt ismert. Ma már számos ilyen műfészkekben költenek réti sasok Magyarországon. A legtöbb műfészket Tisza-menti, hortobágyi és somogyi területekre helyezték ki a munkacsoport tagjai. A téli etetés elsősorban az alföldi területeken nagy jelentőségű, s ott a jelentősebb teletőhelyeken (Hortobágy, Közép-Tisza, Biharugra) már évek óta rendszeres. Említést érdemel, hogy a teletállomány jelentős részét az északi populációból származó, a vonuló vadliba csapatokat követő egyedek adják. Az etetőhely megválasztásánál fontos, hogy zavartalan helyen legyen, ahonnan a madarak nagy területet beláthatnak (pl. befagyott halastavak jegén). Ily módon az általunk biztonságosnak ítélt és ellenőrizhető etetőhelyek közelében tarthatók a madarak, továbbá csökkenthető a zord telek és egyéb veszélyeztető tényezők állományapasztó hatása.

A réti sas hazai állománya - megfigyelések és rendelkezésre álló adatok alapján - 1970-1980 között max. 10-12 pár lehetett. (A múlt század végén még valószínűleg több száz párból álló állománya élt hazánkban). A Réti Sas-védelmi Bizottság felállítását és a védelmi program megindulását (1987), illetve a sasok számára (is) veszélyes PCB-HCH-DDT és egyéb szerek megszüntését követően látványos eredményekről számolhatunk

be (1. táblázat), az 1997. évi költőállomány 62 pár volt (2. táblázat, térkép). Meg kell említeni, hogy a magyarországi védelmi program egyesületünk egyik legrégebbi, sikeres védelmi tevékenysége, mely kifejezetten egy fajra irányul.

Összegezve a réti sas-védelem gyakorlati tevékenységét:

- élőhelyek folyamatos ellenőrzése, a zavaró tevékenységek megszüntetése;
- a védelem célkitűzéseinek egyeztetése a hatóságokkal;
- az ellenérdekelt gazdálkodókkal történő együttműködés kialakítása;
- műfészkek kihelyezése;
- fészkek őrzése (a veszélyeztetett fészkek őrzése elsősorban alföldi területeken valósítható meg);
- téli etetés;
- középvezettségű légvezetékek tartóoszlopainak szigetelése.

A védelmi tevékenység elindítása óta folyamatosan egyre több szakember kapcsolódott be programunkba, s ennek is köszönhető, hogy folyamatosan nőtt egyrészt adatbázisunk, másrészt az ország réti sasok által lakott területeinek megfigyelése.

Végül szeretném megköszönni az elmúlt időszakban a réti sasvédelemben aktívan dolgozó minden tagtársam munkáját, külön kiemelve azokat, akik a legtöbbet tettek az ügy érdekében:

Bagyura János, Bank László, Bécsy László, Dudás Miklós, Fenyősi László, Haraszthy László, Kalocsa Béla, Kotymán László, Lelkes István, Lőrinc István, Megyer Csaba, Nagy Tibor, Palkó Sándor, Pintér András, Sándor István, † Tevely Richárd, Tóth Imre, Tömösváry Tibor, Zórényi János. ☒

2. táblázat: Réti sas összesítés régióként (1997)

HELY	Revír	Fészkelőpárok	Sikeres költés	Fiókaszám
Alsó-Duna	16	11	7	7
Baranya-megye	12	9	7	11
Békés	1	1	0	0
Bodrogsziget	1	1	1	2
Csongrád	2	2	2	3
Fejér	1	1	1	2
Hortobágy	4	3	2	3
Kiskunság	3	2	2	3
Közép-Tisza	4	3	2	5
Somogy	22	19	11	17
Tolna	5	3	3	4
Vas	1	1	1	1
Veszprém	2	2	2	2
Zala	4	4	4	5
össz.	78	62	45	65

Az öves szkolopendra

Ruppert Géza

A terepen járva néha utunkba esnek olyan köves részek, melyeket ha mód van rá igyekszünk elkerülni, pedig más élőlények - ellentétben velünk - direkt az ilyen helyeket keresik, itt érzik jól magukat.

Ez a mostoha környezet ad otthont számos százlábúnak, többek között a szkolopendrának is. A százlábúak a sarkok kivételével egész Földünkön, körülöttünk pedig Dél-Európában is elterjedtek. Fajsúlyuk kb. 2800-ra tehető. Vannak egészen kicsi 3 mm-es és 270 mm-es „óriás” példányok is.

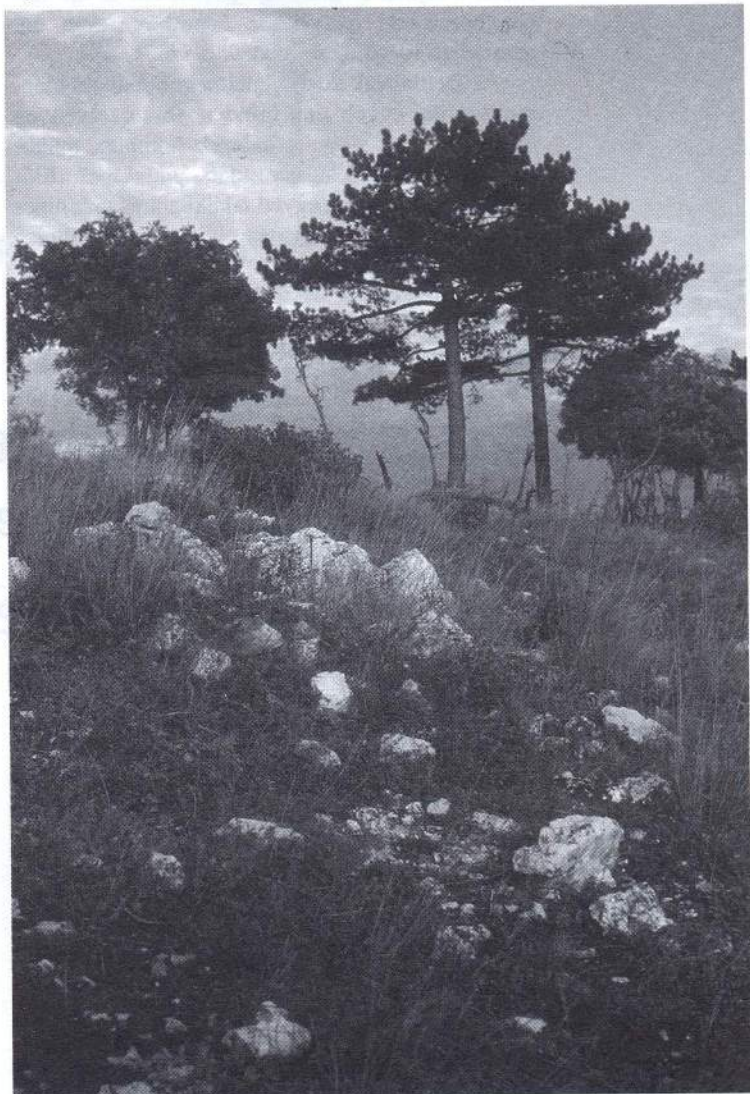
A szkolopendrák rendjének egyik legérdekesebb hazai képviselője nem más, mint a Vértes hegységben szigetszerűen előforduló öves szkolopendra

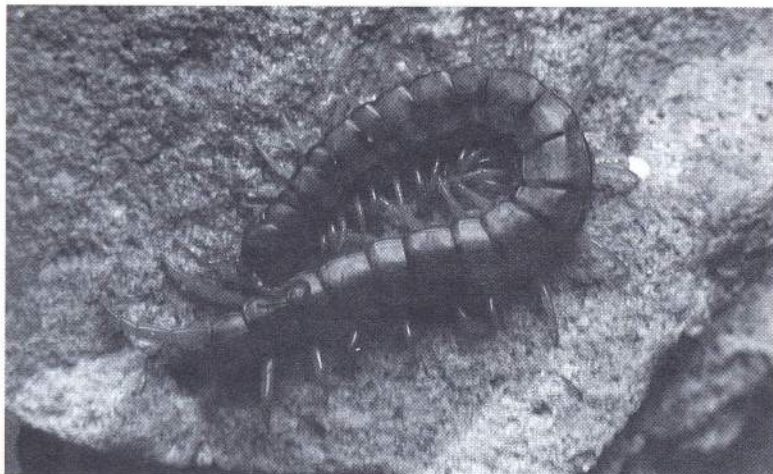
A telet sziklák, kövek alatti mélyebb járatokban tölti és csak a tavasz beköszöntével jön elő rejtekből.

A meleg idő beálltával azután esténként meglevenednek a kövek, innen is, onnan is apró neszek törnek meg a talajmenti csöndet. A szkolopendrák ekkor építik újra nyári szálláshelyüket (lakóüregeiket) a melegebb déli-délkeleti karsztbokorerdők, illetve füves sziklagyepek védett oldalain heverő, kisebb-nagyobb mészkövei alá. Érdekes, hogy némelyik társbérletben él egy-két zöld, illetve barna varanggyal, ami nem véletlen csak furcsa, ugyanis a perzselő nyári nap ellen a kopár, füves hegyoldalakon más búvóhely nem létezik. Furcsa, azért mert azt gondolnánk, hogy a kétélűeknek ez az élettér nem megfelelő. Mégis számos esetben figyeltem meg a legmelegebb júliusi, augusztusi napokban is kistermetű (szinte ide idomult) zöld varangyokat, amint a forró kövek alatt a meleg földbe bújva várták az enyhét adó, harmatos éjszakát. Még meglepőbb, hogy a gyér bokrosokban a délelőtti órákban levelibékákkal is találkoztam. A nedvességigényes szkolopendrák is csak az éjszaka leple alatt indulnak el vadászkörútjukra. A zsákmányszerzésben segítségükre van a fejből és törzséből álló különleges testfelépítésük. Törzsük hosszú (9-11 cm), és több gyűrűre tagolódik, melyek száma húsz. A gyűrűket felülről kitenyésző védi és közéjükön, hosszirányban két párhuzamos csík fut végig. A felső testrészt világosbarnás, az oldal és az alsó rész illetve a lábak mézszínűek. A kitenyésző alakja célszerűen fejlődött, mégpedig úgy, hogy a fejtől kiindulva hátrafelé egymás fölé hajlanak. Ez a forma legjobban cseréptetőre emlékeztető és alakjuk a „kanyarodó” szkolopendránál a legszembetűnőbb. A pajzok ilyenén elhelyezkedése jó szolgálatot tesz gazdájának különféle résekbe való bemászásakor, illetve beékelődve megakadályozzák, hogy az

ellenség onnan kihúzza őket. A testgyűrűk oldalai puhák, rücskösek. A gyűrűk alsó részén - jobb és baloldalon - egy-egy, összesen pedig 20 pár lábat találunk. A lábak hat ízből állnak, végükön tüskével. A tüskék egyenként még két-két kisebb oldaltüskére osztódnak. Ez a sok tüskés láb azután, ha megfog valamit, az többet nem szabadul fogságából. A fejen, az evolúció során, az ott levő lábpárok sarló alakú állkapcsi lábakká módosultak, végeiken pedig méreg kibocsátásra alkalmas karomszerű képződmény található. Tápláléka különféle rovarokból, gilisztákból áll. A megtámadott áldozat az állkapcsok közé fogva bénító, esetenként halált okozó „injekciót” kap. A méreg emberre nézve nem veszélyes, de hatása méhcsípésre emlékeztető. Kivételes érzékenység esetén ödemás tünetek is előfordulhatnak. Mindezek elkerülhetők, ha nem bántjuk, békén hagyjuk őket. A fejen találunk még 4-4 kicsi szemet (csak

A szkolopendra tipikus élőhelye

Fent: Öves szkolopendra (a szerző felvételei)

Lent: Déliszitkár

fényérzékelésre szolgálnak), rágószerveket, és ami a legfontosabb egy pár mozgékony csápot. A csápok általában páratlan számú (17-21) ízből tevődnek össze és felületük nagyon finoman szőrös. Ha fényt vetődik rájuk, aransárga, selyemcukorra emlékeztető színben játszanak. Járás közben a csápok állandóan le-fel és oldalra mozgatva tapogatják környezetüket, és ha megérintenek valamit, azonnal egy átalakított kémiai jelet adnak a fejben található idegdúcoknak az ún. fejganglionoknak, melyek az évmilliók során ún. garat alatti idegdúcra olvadtak össze.

Az ízeltlábúak közül fejlettnek mondható idegrendszerük egyébként minden törzsszelvényen sejtsoportokat alkot. Mindezek komplex működése a csápok „jeladása” után „indul be”. Előfordul, hogy két hím egyed találkozik és már nincs lehetőségük kitérni egymás elől, akkor az utolsó testszelvényükön található ún. fogólabpárjaikkal összekapaszkodnak és akár órákig is így tartják egymást. Függetlenül attól, hogy az öt ízesülésből álló fogólabák végén is hegyes tüske található,

nem tesznek kárt egymásban. A fogólabák a farokgyűrűből „V” alakban nőnek ki és tövükben 3-3 befelé néző kisebb-nagyobb tüske található. A csápok fontos szerepet játszanak az utódlásban is, mert „felismerik” a különböző nemű egyedeket. Az öves százlábú váltivarú, mégis indirekt módon szaporodik. Nyár elején kezdődő udvarlási szertartásban mindkét nem kölcsönösen részt vesz. Ha összehalálkoznak kövek alatti földi „hálósobáikban”, csápjaikkal egymást simogatni kezdik, közben testükkel köralakot formálnak. Ha megfelelőnek találják egymást, akkor a hím szövőmirigyével a földi üreget beszövi, mintegy beszűkíti, csak egészen keskeny nyílást hagyva azon. Ezt követően a hím a nyíláson át egy kisebb hab alakú (3-4 mm-es) spermátartót helyez a „fészekbe”. Kisvártatva a nőtény a spermátartót testének végén található ivarnyílásba felveszi. Júniusban a nőtény egy általa készített kő alatti „bölcsőbe” 15-30 golyó alakú, fehér színű, egymáshoz ragasztott petét rak le majd hátára fordulva a peték köré tekeredik, és lábaival körbe öleli azokat. Ivadékgondozása irigylésre méltó, hiszen a petéket kikelésükig (kb. 3-4 hét) őrzi, miközben nem is táplálkozik. A kis „hernyótalpasokra” kelésük után is több hétig vigyáz, testével védelmezi őket az esetleges ellenség elől. A békák a velük született szikanyaggal táplálkoznak, miközben többszöri vedléssel elérik az önálló táplálkozásra képes nagyságot. Három hét elteltével azután szétszéd a nagy család. E példás szülői magatartás egy izeltlábúnál elgondolkodtató, mégis szükséges mert a természetes szelekció olyan mértékű, hogy túlszaporodás egyszerűen nem figyelhető meg.

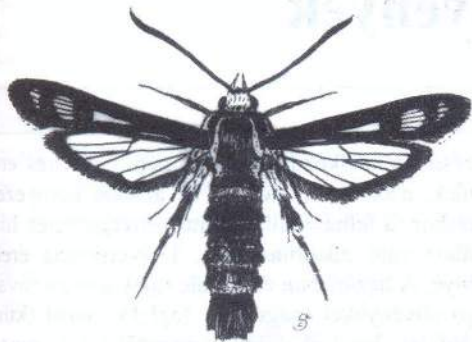
Csak remélni lehet, hogy ezeket a hazánk egészen szűk területére korlátozódó, kényes egyensúlyt mutató biotópokat és az itt még ma is megtalálható öves szkolopendrákat egy, a náluk sokkal tudatosabb élőlény megőrzi és védi az utókor számára.

Védett molylepkék II. rész Üvegszárnyú lepkék, szitkárók

Szabóky Csaba-Kun András

Az előző részben megismert lepkecsaládhoz hasonlóan, a most bemutatásra kerülő üvegszárnyú lepkék sem illenek bele a molyokról, és egyáltalán a lepkékről alkotott képünkbe. E család képviselői inkább hasonlítanak egy darázsra, mintsem egy falon mászkáló szürke molyra vagy éppen a virágról tovaszálló pillangóra. A szitkárók hosszúka, megnyúlt szárnyai többnyire pikkelymentesek, helyenként átlátszóak. Különösen hátulsó szárnyuk üveges, de a szárny szegély és keresztér rendszerint pikkelyezett. Kis vagy közepes méretű lepkék szárnyfesztávolságuk szinte mindig kisebb mint 40 mm. Egy-két fajtól eltekintve nappal repülnek, és a napfényt kedvelik. Legtöbbször a nyári hónapok-

ban a virágok nektárjának szívogatása közben találkozhatunk velük. Hernyóik csontsárga színűek fák, bokrok törzseiben, ágaiban vagy lágyszárúak gyökereiben, hajtásaiban élnek. Kifejlődésük akár több évet is igénybe vehet. Barna színű, fejükön nyúlványokkal ellátott bábjuk igen mozgékony. A hernyó potrohszelvényeken található tüskesorok segítségével fűrgén halad a saját maga által rágott járatokban. E lepkecsalád az egész földön elterjedt, és jelenleg több mint 1000 fajt ismerünk. Bizonyos fajok erdő és mezőgazdasági kártevőként is fellépnek. Védekezésre legújabbán a nőstény lepke fajspecifikus ivari illatanyagainak vegyi úton előállított változata szolgál a hím szitkáróknak csapdául (attraktáns-csapda).

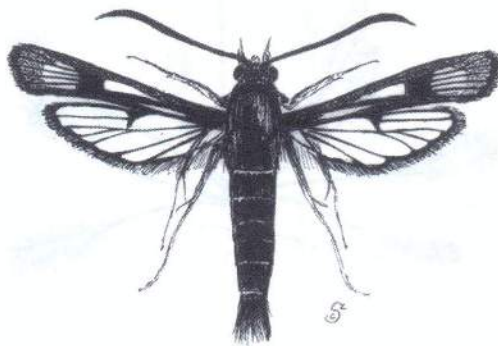
Hazánkban a családnak 7 nemét és 34 fajt különböztetjük meg, ezek közül négy fajt nyilvání-

tottak védetté. Eszmei értéküket példányonkénti 2000 Ft-ban határozták meg.

A tetemtoldó-szitkár magyarországi elterjedéséről nem sok adatunk áll rendelkezésünkre. Eddig a Budai-hegyekből és a Vértesből került elő. Repülési ideje májustól júliusig tart. Hernyója a közönséges tetemtoldó szárában és gyökerében él.

A következő védett faj a déliszitkár. Mediterrán elterjedésű, hazánkból szintén a Budai-hegységből, továbbá Mosonmagyaróvár környékéről ismert. A lepke már áprilisban megjelenik és még augusztusban is megfigyelhetők példányai.

A harmadik védett fajunk a magyarszitkár, melyet a Duna-Tisza árterületein találtak. Azóta több lelőhelye vált ismertté a Bécsi-medencében és Budapest környékén is. Hernyóját a bő vízellátottságú helyeken élő fényes kutyatej és a mocsári kutyatej gyökerében találhatjuk. Egy évig fejlődik majd és a tápnövény szárában bábozódik. ☒

Balra: Magyar-szitkár
Jobbra: Tetemtoldó-szitkár
(Szabóky Cs. grafikái)

Meghívó: Európai nappali lepkék elterjedésének térképezése

Egyesületünk könyvsorozatában a közelmúltban jelent meg a Kárpát-medence nappali lepkéi határozókönyv első része. Hamarosan jön a következő. Pál János barátom már számos színes táblát megfestett. Teljes pompájában tündököl a nagy színjátszólepke és sok már ismerős.

Ez a határozó remélhetőleg sokban fölébreszti az érdeklődést a lepkék iránt, és egyesületünk tagjai között egyre több olyan fiatal és kevésbé fiatal természetjáró lesz, aki nemcsak a madarakra, hanem a lepkékre is odafigyel. Hosszabb távon pedig - ha megfelelő számú tag mutat érdeklődést - talán sikerül megalakítanunk az ízeltlábúakkal foglalkozó szakosztályt. Ennek segítségével egyesületünk majd több szállal is kapcsolódhat más országokban folyó programokhoz.

Egy ilyen program a két éve megindult és a németországi székhelyű Gesellschaft für Schmetterlingsschutz and Naturschutz Deutschland szervezésében folyó nappali lepke térképezés. Eddig több mint 4000 amatőr és hivatásos entomológus jelentkezett Európa legkülönbözőbb országaiból, hogy megfigyelési adatait rendelkezésre bocsátja. Magyarországról eddig csak

néhányan csatlakoztak, mivel a programot kizárólag a Rovartani Társaság keretein belül hirdetem meg (Rovarász Híradó).

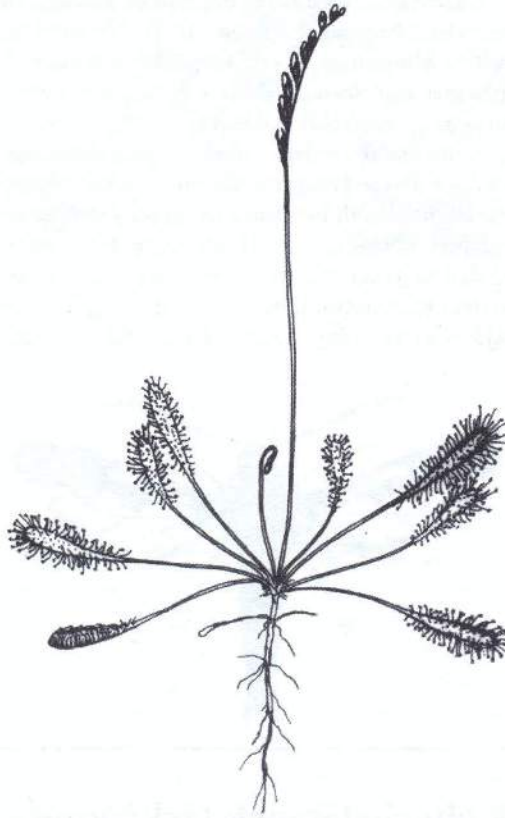
Magyarország földrajzi helyzeténél fogva minden európai flóra- vagy faunatérképezés esetében kulcsfontosságú. A magyar adatok sehonnán nem hiányozhatnak, ezért tartom fontosnak, hogy mi is bekapcsolódjunk ebbe a nagyszabású munkába.

Előljáróban csak annyit: a munka nagyon hasonló a madár elterjedés-térképezéshez. Az érdeklődő adatlapokat kap és egy angol nyelvű füzetecskét, ami ismerteti a program célkitűzéseit és bemutatja, hogyan töltendő ki az adatlap. Az adatközlők a jelentkezési lap után kapják meg az anyagot. Ha megfelelő számú adatot sikerül összegyűjtenünk, a német egyesület segítségével egy külön magyarországi elterjedési térkép is elkészülhet.

Kérem, akit érdekel a lepke-térképezés és/vagy az esetlegesen megalakítandó szakosztály, forduljanak hozzám az alábbi címek valamelyikén vagy a MME vezetőségéhez: Dr. Bálint Zsolt Magyar Természettudományi Múzeum Állattára, 1088 Budapest, Baross utca 13., távmásoló (1)1171-669, drótposta balint@zoo.zoo.nhmus.hu.

Húsevő növények

Kecskés Ferenc

Fent:
Keskénylevelű
harmatfű
Lent: Aldrovanda

Az élőlények, köztük a növények alkalmazkodásának egyik igen érdekes példái azok a fajok, amelyek a tápanyagként felvehető nitrogénvegyület hiányt állati fehérjék felhasználásával pótolják. Az apróbb állatokat megfogó és megemésztő növények csoportjának képviselői, ha nem is nagy fajsámban, az Antarktisz kivételével minden kontinensen megtalálhatók. Néhány fajuk trópusi hegységek ködözójában, lápokban, mocsarakban, mások száraz erdőkben, füves pusztákon élnek. Ezek a lágyszárú, változatos megjelenésű, de sok mindenben hasonló levéleredetű fogóberen-

dezéssel rendelkező növények nem egységes eredetűek, azonos életmódjuk az azonos környezeti hatáshoz, a felhasználható nitrogénvegyületek hiányához való alkalmazkodás, konvergencia eredménye. A hazánkban élő nyolc fajuk a négy rovarfogó növényeket magukban foglaló család (kürtvirágfélék, kancsóka-félék, harmatfűfélék és rencefélék) közül kettőt képvisel.

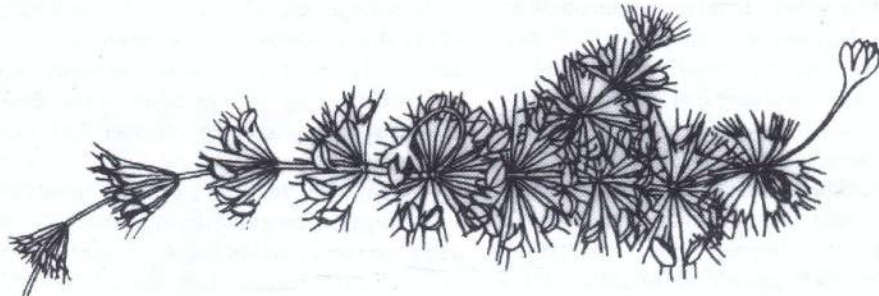
Nincs hazai képviselője az Észak-Amerikában és a Guayanai-felföldön honos kürtvirágféléknek, valamint a Madagaszkártól Délkelet-Ázsiáig, Észak-Ausztráliáig és Új-Kaledóniáig elterjedt kancsóka-féléknek.

A harmatfűfélék családjának két faja gazdagítja a magyar flórát.

Az aldrovanda barnás színű, a víz színe alatt lebegő hínárnövény. Levelei az 5-15 cm hosszúra nővő száron 6-10 levelű sűrű örvökben helyezkednek el. A levelek ék alakú nyélből, kanalat formázó lemezből és sertékből állnak. Levélcspadáival apró rákokat, vízi rovarokat, lárvákat, néha kis halivadékokat zsákmányol. A csapdák az érintésre igen gyorsan, 0,3 másodpercen belül bezáródnak. Az áldozatok fehérjéit a levél bőrszövetén található mirigyek termelte fehérjebontó enzimek segítségével bontja le. Apró zöldes-fehér szirmú, nyár derekán nyíló virágaik a levelek hónaljában jelennek meg. Termése sokmagvú, együregű tok.

A növény nemzetségének egyetlen faja. Óvilági trópusi eredetű, ma ritka növény. Leggyakoribb előfordulása Közép- és Dél-Afrika. Hazánkban egyedül a Baláta-tóban fordul elő. Kipusztulás szélén álló, melegkori reliktum. Védett faj, eszmei értéke 10 000 Ft.

A kereklevelű harmatfű a 41 fajt számláló nemzetség egyetlen hazánkban élő faja. (A keskenylevelű harmatfű az 50-es években tűnt el a magyar flórából.) Főként tőzegmohás lápok növénye. Hosszúnyelű, ép szélű, kerekded levelei tőlevélrözsát alkotnak. A levelek színén hosszan megnyúlt, vöröslő szőrök, úgynevezett tentákulumok

meredeznek végükön csillogó cseppecskével. E cseppekhez ragad hozzá a főként ízeltlábúakból álló táplálék, és e cseppecskék tartalmazzák a fehérjebontáshoz szükséges enzimeket is. A tölevélrózsa közepéből nő ki az 5-10 cm magas vékony, nyár közepén nyíló kicsi fehér virágokat hozó tőköcsány. A termés itt is sokmagvú tok. A faj az egész északi féltekén elterjedt, egyéb fajok az Antarktisz kivéve minden kontinensen előfordulnak. A kereklevelű harmatfű boreális reliktum növényünk. Élőhelyeinek megfogyatkozása miatt aktuálisan veszélyeztetett, védett faj. Eszmei értéke 10 000 Ft.

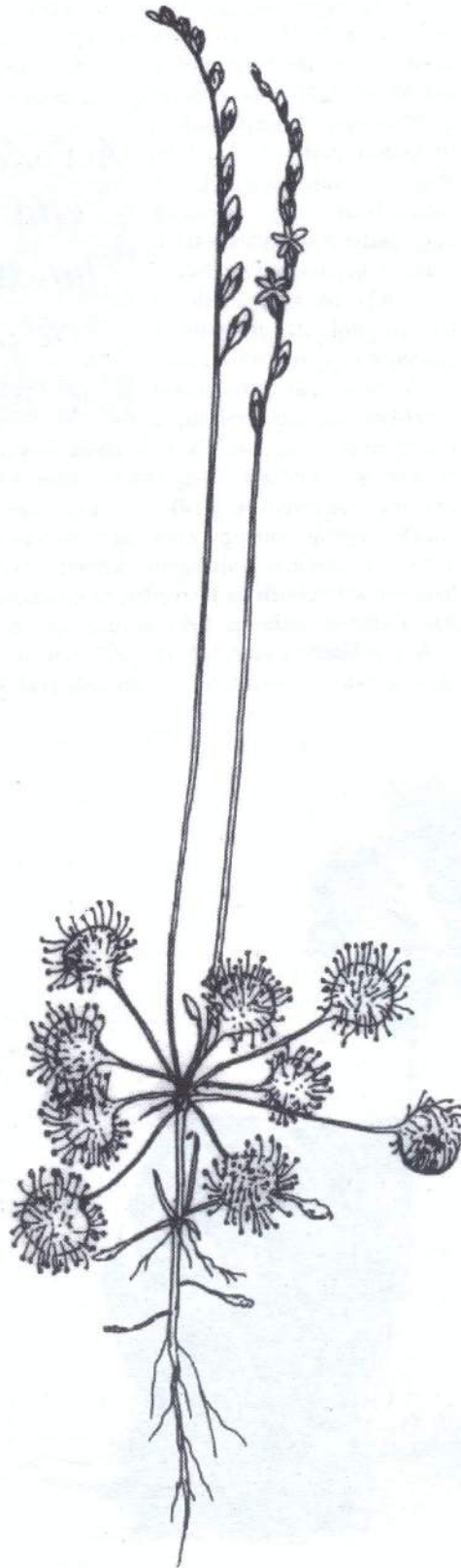
A családnak további két nemzetsége van egy-egy fajjal. A vénuszlégycsapó Észak-Amerikában, a harmatlevél pedig a Nyugat-Mediterráneumban él.

A rencefélék családja közel háromszáz fajával a legnépesebb csoportja a rovarfogó növényeknek. A hízókák nemzetségének ma csak egy faja él üde lápréteinken. A lápi hízóka kissé vastag, elliptikus, mirigyszőrőktől ragacsos levelei tölevélrózsát alkotnak. Az apró ízeltlábúak a levélre ragadnak, majd a levél szélei begöngyölnének, és a mirigyek folyadékában lévő enzimek lebontják az áldozat fehérjéit. A tölevélrózsa közepéből nő ki az 5-10 cm magas, rendszerint egy virágot hordozó kocsány. Az 1,5-2,5 cm-es ibolyáskék, sarkantyús virág nyár elején nyílik. A termés tok.

A havasi hízóka hazai élőhelyei napjainkra megszűntek, a növény kipusztult. A nemzetség fajai az északi félgömb szubtrópusi területeitől a tundrákig elterjedtek. A lápi hízóka fokozottan védett, élőhelyeinek csökkenése miatt veszélyeztetett faj. Eszmei értéke 30 000 Ft.

A rencék több mint 250 fajt számláló nemzetségét négy faj képviseli Magyarországon: a közönséges rence, a pongyola rence, a kis rence és a lápi rence. Az első két faj tavak, mocsarak lebegő hínár faja, az utóbbiak lápok semlyékeinek ritka növénye. A fajok testfelépítése nagyon hasonló. Gyökereik nincsenek, a száron többszörösen finom sallangokra szeldelt leveleket hordanak. A levelek apró hólyagokat viselnek, amelyek varszerű csapdaként szolgálnak főként az alacsonyabb rendű rákok számára. A vízből csak a virágfűzért hordozó száruk állnak ki. A virágok 1-2 cm nagyok, sarkantyúsak. Az egyes fajoknál más-más sárga színben pompáznak, a sötétsárgától az egész halovány sárgáig. A termésük tok. A rencefajok a trópusoktól a tundrákig elterjedtek, legnagyobb fajgazdagságuk Brazíliában van. A hazai fajok közül a pongyola rence veszélyeztetett, a kis rence és a lápi rence védett növény. Az utóbbi kettő eszmei értéke 10 000 Ft.

A családnak további három nemzetsége van. A *Biovularia* nemzetség két faja Amerikában, a *Genlisea* nemzetség 15 faja pedig Madagaszkáron, Nyugat-Afrikában és Kuba szigetén és Dél-Amerikában, a *Polypompholyx* fajok Madagaszkáron, Dél-Amerikában és Ausztráliában élnek. ☒

Biharugra

Vasas András

A biharugrai halastórendszer az ország délkeleti részén fekszik, Gyulától mintegy 50 km-re északra a román határ mellett. A terület két egymástól jól elkülönülő rendszerből áll: északkeleten a Biharugrai halastavakból, nyugaton pedig a nagyobb Begécsi halastavakból. A „tórendszer” egy harmadik tagja pedig Romániában található. A két tórendszer összesen 1927 ha kiterjedésű 33 tóegységből áll, melyből 5 medence nagyobb 100 ha-nál.

A biharugrai halastavakat 1909-ben kezdték építeni, a begécsieket pedig 1962-ben. A tavak folyamatos építése és alakítása 1972-ig tartott, ekkor érték el jelenlegi nagyságukat. 1990-ben a környező területekkel együtt, mintegy 8000 ha-t nyilvánítottak védetté Biharugrai Tájvédelmi Körzet néven. A halastavak területén és közvetlen szomszédságukban a vízivad vadászat 1993 augusztusa óta tilos. A Körös-Maros Nemzeti Park 1997. januári megalkulásával a védett terület a nemzeti park törzs-

területe lett. Szintén 1997-ben a tavakat és a környező réteket, puszták egy részét a ramsari területté nyilvánították.

A halastavak jelenleg is üzemelnek. 1998. február 1-től 1050 ha az MME tulajdonában levő Nagy Kócsag Kft.-é.

A Békés megyei Helyi Csoport 1991 óta folytat szinkron megfigyeléseket a területen, 1994-től függetlenített programvezető dolgozik Biharugrán.

A ritka és telepesen költő madárfajok fészkelő állomá-

nyának monitoring programja (RTM) a '90-es évek elején indult az MME szervezésében.

A Békés megyei Helyi Csoport által 1991-ben elkezdett szinkron megfigyelésekre kezdetben havonta, később kéthetente került sor. Az elmúlt négy év során a szinkron megfigyelésekhez hasonlóan az RTM program felméréseit is a biharugrai programvezető végezte. Hetenkénti gyakorisággal valamennyi tavon megtörténik a fészkelő, táplálkozó illetve a vonuló madarak számlálása. A vízimadarak páronkénti felmérése tavanként történik. A költési eredmények és az állományadatok számítógépre kerülnek, illetve térképre rajzolom be a fészkelés lehető legpontosabb helyét. A hetenkénti madárszámlálások mellett nem csak a madarak mennyiségére, hanem a halastavak állapotának rögzítésére is hangsúlyt fektetnek. A számítógépes adatsorba is tavanként kerülnek be az észlelt madarak adatai, a költő és a vonuló madarak adatai tavakra lebontva is rendelkezésre állnak.

A vadászati tilalom kihirdetésével a halastavak zavartalansága jelentősen növekedett.

A vonuló madárfajok, elsősorban a vadludak és récék, valamint néhány limikola-, illetve sirályfaj nagyobb számban jelentkezett a tavalyi 1997-es év során, mint az előtte lévő években. Ez az egyedszám növekedés az esetek nagy részében folyamatosnak és töretlennek mondható. A vonuló fajoknak nagyrészt a terület zavartalansága miatt nőtt meg a száma. Másrészt viszont az is fontos, hogy általában ősszel vannak a csapolások. Az itt átvonuló madarak változatos környezetet találnak, és ezáltal több faj nagyobb egyedszámban megtalálja a számára megfelelő táplálkozó- és pihenőhelyet.

A tavaszi csapolások egyre ritkábbak, esetleg csak néhány kisebb medencét eresztettek le ilyenkor. Ennek tudható be, hogy tavasszal a limikolák egyre csökkenő számban keresik fel a területet. Biharugrán a nagy medencékből csak lassan tudják

A vadászati tilalom kihirdetésével a halastavak zavarása jelentősen csökkent.

Búbos vöcsök
(grafika: Matyikó T.)

Az MME 1998. évi nyári természetvédelmi táborai

I. Kisszéki Ornitológiai és Természetvédelmi Tábor

1998. július 27. - augusztus 30., Kisszéki

Tábori tevékenység: A táborlakók megismerkednek a Kisszéki-dombság, illetve a tolnai Hegyhát csodálatos természeti és kulturális környezetével, legfőképpen növény- és állatvilágával, bekapcsolódnak a terület természeti állapotának feltárásába. Az ornitológiai szakág (madárgyűrés és faunisztika) képezi a tevékenység gerincét - e mellett különböző programok zajlanak botanikus, természetjáró, kisméltós faunisztika, valamint denevérész szakemberek vezetésével. Napközben terepi tevékenység, esténként előadások és vetítések színesítik a programot. Kiegészítő szabadidős tevékenységet kínál a településen üzemelő szabadterei strand.

Elhelyezés: tábori sátrakban; kőépületben hideg-meleg vizes zuhanyzókkal, étkezővel és előadó teremmel. Ellátás: napi háromszori étkezés, meleg ebéddel.

Részvételi díj: 5600 Ft/fő turnusonként. Turnusbeosztások:

- I. 07.27-08.02.
- II. 08.03-08.09.
- III. 08.10-08.16.
- IV. 08.17-08.23.
- V. 08.24-08.30. hétfő reggeltől vasárnap estig.

Szervező: MME Tolna megyei Helyi Csoport, 7100 Szekszárd, Mártírok tere 10. Tel./fax: (74) 316-722) További információk: Blaskovits Zoltán Tel.: (74) 316-722, (30) 372-784. drótlevele: tmtahu@c3.hu

Természetvédelmi tábor a Börzsönyben

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Börzsönyi Csoportja természetvédelmi tábor szervez felső tagozatos (10-14 éves korú) gyermekek számára a Börzsöny egyik legszebb rétjén, Királyréten.

Tallózás a programból: természetjárás, madármegfigyelés, madárgyűrés, geológia, fák, virágok, rovarok, vízi élőhelyek megismerése, kirándulások, stb.

1. turnus: Július 18 - 30 (Börzsönyi Ornitológiai és Természetvédelmi Tábor)

2. turnus: Augusztus 1 - 13.

Részletes tájékoztatás, jelentkezési lap: MME Börzsönyi Helyi Csoport (Brellos Tamás) 2624 Szokolya, Királyrét 9. tel: 27/375-062 (o.)

VII. "Hopp Ferenc" Természetismereti Tábor

Aug. 14-27., Naszály, Ferencmajori-halastavak,

Részletes tájékoztatás: MME Komárom-Esztergom megyei HCS, Csonka Péter, 2859 Vérteskethely, Petőfi u. 11., tel: 22/315-125 (mh.) drótlevele: csp@geo.cslm.hu

IX. Abaligeti Denevérkutató Tábor

Augusztus 17-23., Abaliget
A részvételi szándékot a JELENTKEZÉSI LAP-on lehet jelezni az MME Baranya megyei Helyi Csoportjánál (7621 Pécs, Felsőmalom u. 22.), email: bank@mmepecs.zpok.hu

A jelentkezés alsó korhatára 13 év. A részvételi díj a teljes időszakra: 1000 Ft. Akik csak egyes napokra jelentkeznek, azoknak időarányosan kevesebb. Elhelyezés: az abaligeti kempingben. Sátor és faház elhelyezésre egyaránt van lehetőség.

A tábor önellátó. A helyszín környékén éttermi étkezésre és bolti bevásárlásra egyaránt lehetőség van. *Jelentkezési határidő: 1998. május 20.*

Zempléni énekesmadár-gyűrés tábor

Augusztus 22. - Szept. 6.
Részvétel önköltséges, szállás saját sátorban.

Jelentkezés: Firmánszky Gábor, 3881 Abaújszántó, Arany J. u. 147. Tel.: 47/330-308

Ézsöl Tibor, 3525 Miskolc, Tizeshonvéd u. 15. 4/2, tel: 06-46/411-028
drótlevele: qsetibor@gold.uni-miskolc.hu

Fenekpusztai gyűrés tábor

Április eleje óta idén is működik a fenekpusztai tábor a Balaton partján Keszthely és Balatonszentgyörgy között.

A tábor célja: A Balaton partján vonuló és költő nádiposzáta populációk monitoringozása (hosszú távú ökológiai célú felmérése), továbbá a Kis-Balaton Biomonitoring Program szakmai támogatása.

A táborban sátorozásra és fürdésre van lehetőség.

Szükséges felszerelés: hálósák, takaró, szivacs- v. gumimatrac, tisztálkodó felszerelés, papucs, gumicsizma, evőeszköz. Jó ha van: távcső, zseblámpa, fényképezőgép.

Szervezett étkeztetést nem tervezünk, ezt mindenki önállóan oldja meg. Az élelmiszerek beszerzését bevásárlóutakkal oldjuk meg. Konzervmelegítésre és tea főzésre lehetőség van.

A látogatókat és a csak néhány napra érkezőket is szívesen látjuk!

Részletesebb információk és jelentkezés: Palkó Sándornál telefonon a 92/327-142-es (este) és a 92/330-052-es (nappal) számon, vagy a madartav@c3.hu drótpostán.

Kolon-tavi gyűrés tábor

Időpont: Aug. 1. - 30.

Részletesebb információk: MME 7. sz. Bács-Kiskun megyei HCS, 6000 Kecskemét, Liszt F u. 19., tel.: 76/482-611, 60/359-296 (Bíró Csaba), email: mme7@microsystem.hu

XV. Természetvédelmi és ornitológiai Tábor (TOT)

Tervezett helyszín és időpont: Kompoc (a CSEMETE oktatóközpontjában) július 12-26. (három-öt napos turnusban) A tábor nomád jellegű, kétszéri meleg étkezéssel.

Ára: kb. 5000 Ft/turnus.

Részletesebb információk: MME 15.sz. Csongrád megyei HCs, 6701 Szeged, Pf. 708, Tel.: 62/442-094, fax: 62/442-281 Email: mediamix@tisznet.hu (Lovászi Péter)

Fehér-tői énekesmadár-gyűrés tábor

Időpont: aug. 1-30.

Helyszín: A KNP által rendelkezésre bocsátott sándorfalvi ház, kb. 100 méterre a Fehér-tótól.

Szállás sátrakban, étkezés egyénileg vagy megbeszélés szerint.

Tábori hozzájárulás 200 Ft/éjszaka.

Részletesebb információk: MME 15. sz. Csongrád megyei HCs, 6701 Szeged, Pf. 708., tel.: (62) 442-094,

fax: (62)442-281, Email:

mediamix@tisznet.hu (Lovászi Péter)

Viperatáborok

Az MME Rákosi Vipera Munkacsoportja segítőköt keres táborába, ahol:

* gyeptérképezés

* előfordulás feltérképezése

* állomány nagyság vizsgálata folyik.

Az elhelyezés sátrakban történik, melyet a táborozóknak kell hozniuk, csakúgy mint a személyes felszerelést. A táborozók teljes ellátást kapnak. Az étkezéshez és a tisztálkodáshoz szükséges felszerelést biztosítjuk. Az étkezéshez napi 100 Ft hozzájárulást kérünk. A táborok időpontjai: egész nyáron folyamatosan.

További információ: *Péchy Tamás,*

tel.: (24)408-236, (30)406-712

E-mail: dzsofi@freemail.c3.hu

Tűzokfészek-őrző Tábor

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Tűzokvédelmi Központja veszélyeztetett tűzokfészek őrzésére táborot szervez az alábbi turnusokban:

Heves és BAZ megye, Bihari-síkon:

május 21-28. május 22-29.

május 28-június 4. május 29-június 5.

június 4-11. június 5-12.

június 11-18. június 12-19.

június 18-25. június 19-26.

További felvilágosítás: *Demeter László,*

tel.: (60) 480-072

drótlel: deme@mmetuz2.zpok.hu

Vas megyei táborok

Tömördi Természetvédelmi Tábor 1998. május 1-10.

Tömördi Madártani Tábor 1998. aug. 10. - szept. 20.

Egyhetes turnusok hétfőtől vasárnapig. Lehetőség van több turnusban való részvételre, különösen a tábor szeptemberre eső részében.

X. Tömördi Természetvédelmi Kutató Tábor 1998. okt. 23. - nov. 1.

A táborok helye: Tömördi "Nagy-tó", műúttól kb. 1,5 km. Megközelítés a Szombathely-Csepregi műútról a TSZ-majortól Szombathely felé eső első földúton.

Elhelyezés: saját vagy egyesületi sátorban, ill. a madárvárta épületében.

Az étkezés önellátó, hálósáskot a résztvevők hoznak.

Részvételi díj: 200 Ft

Jelentkezés és további tájékoztatás:

Bánhidi Péter, 9700 Szombathely,

Nagy László u. 36. III./7.

tel: 94/324-976

Természetvédelmi és Madártani Tábor, Dombóvár-Tüske

1998. június 19-24. és június 24-29-ig
Részvételi díj: 5000 Ft

Jelentkezési határidő: 1998. június 10.
Ellátás: napi négyszeri étkezés (kétszer meleg étel)

Program: madárgyűrzés, faunisztika, botanika, terepi munka, rovar- és lepkehathározás, haris felmérés (II. turnus), természetjárás (Kelet-Mecsek TK) talaj-, vízvizsgálat, bagolyköpet határozás, két buszkirándulás, játékos vetélkedők, kézműves foglalkozás, kétéltű- és hullőfelismerés.

Elhelyezés: faház, sátor

Korhatár: I. turnus: 9-13 éves tanuló II. turnus: 14 év felett

Érdeklődni: *Nagy Sándor, Dombóvár, Dombó P. u. 42/a. Telefon: 74/466-746, 74/466-934 (munkahely) 74/460-801 (20 órától)*

Természetvédelmi és Ornitológiai Tábor,

Adorjánpuszta-Pacsmag

Július 1-től augusztus 25-ig. folyamatosan
Elhelyezés: az "Erdei iskola" kőépületében 6-10 személyes szobákban

Jelentkezési határidő: 1998. június 10.

Részvételi díj: 1000 Ft/nap

Turnusok: 6 naposak

Teljes ellátás

Program: faunisztika, etológiai megfigyelés, kétéltű ponttérképezés, haris felmérés, madárgyűrzés, megfigyelőhelyek kialakítása, bagolyköpethatározás, természetjárás, odúkészítés, természetvédelmi munka fák-cserjéklágyszárúak határozása terepen. Halgazdálkodás és madárvédelem, Rétszilás - kirándulás.

Érdeklődni: *Nagy Sándor, Dombóvár, Dombó P. u. 42/a. Telefon: 74/466-746, 74/466-934 (munkahely) 74/460-801 (20 órától)*

IX. Hulló- és

Kétéltűvédelmi Tábor

Jún. 20-27., Csányoszró

A részvételi szándékot a JELENTKEZÉSI LAP-on lehet jelezni az MME Baranya megyei Helyi Csoportjánál: 7621 Pécs, Felsőmalom u. 22.
drótlel: bank@mmepecs.zpok.hu

A jelentkezés alsó korhatára 13 év.

A részvételi díj: MME tagoknak 800 Ft, egyesületen kívülieknek 1000 Ft.

A részvétel feltétele MME tagság esetén az 1998. évi rendezett tagdíj.

Elhelyezés: a csányoszrói általános iskolában, ahol melegvizet tisztálkodásra is van lehetőség.

A tábor önellátó. A résztvevők ételmezésükről saját maguk gondoskodnak, melyre kizárólag tartós élelmiszerek (pl. konzervek) hozhatók. A napi kenyér, cukor és teaadagot az egyesület biztosítja.

Jelentkezési határidő: 1998. május 20.

Földesi Madarász-avató Tábor

Jún. 27- Júl. 5.

Helyszín: Földes, Debrecen közelében

Szervező: MME Hajdú-Bihari HCS

Részletes tájékoztatás: *Szakál László, 4028 Debrecen, Hadházi u. 135. IV/10.*

tel: 52/417-577

drótlel: mmehbcs@c3.hu,

Ványi Róbert, tel: 20/214-839

XVII. Ornitológiai és Természetvédelmi Tábor, Sumony, 1998.

(Actio Hungarica)

1997. július 11-től szept. 20-ig egyhetes turnusokban.

Részvételi díj: MME tagoknak 4200 Ft,

egyesületen kívülieknek: 5000 Ft

Elhelyezés faházban és sátorban.

Jelentkezési határidő: 1998. május 15.

Jelentkezés és részletes tájékoztatás:

MME Baranya Megyei Helyi Csoport 7621 Pécs, Felsőmalom u. 22.

tel: 72/312-227,

email: bank@mmepecs.zpok.hu

Ócsai Madárgyűrző Tábor (Actio Hungarica)

1998. júl. 1. - szept. 31.

Aki gyűrzővizsgát szeretne tenni, azok számára ajánlott min. 5 nap részvétel valamelyik Actio Hungarica táborban.

Jelentkezés, bővebb információ: *Csörgő Tibor email: csorgo@ludens.elte.hu*

tel.: (28)45-44-43, (1)266-9833/2085

Zempléni Kaszálótábor

Július 25. - Augusztus 5.

Helyszín: Gyertyánkúti-rétek

Jelentkezés: *Firmánszky Gábor, 3881 Abaújszántó, Arany J. u. 147. Tel.: 47/330-308*

Ézsöl Tibor, 3525 Miskolc, Tizeshonvéd u. 15. 4/2, tel: 06-46/411-028

drótlel: qseti-bor@gold.uni-miskolc.hu

Kövessd a fecskét!

Az MME a "Tavaszesen" program keretében az Angol Királyi Madárvédelmi Társasággal (RSPB) és a bajorországi LBV-val közösen az idei évre meghirdette a "Kövessd a fecskét!" akciót. Ennek lényege, hogy országosan feltérképezzük, mikor, hol jelenik meg az első füst-, molnár és partifecske, de gyűjtjük az adatokat a sarlófecskevel (nem fecske, még csak nem is énekesmadár!) kapcsolatban is. Az adatgyűjtés mellett a fecskék védelmének fontosságára is felkérjük hívni a figyelmet.

Az MME Faliújsággal 4100 iskolába küldtünk ki felhívást, de nagyon sokan jelentkeztek a napilapokban ill. az elektronikus sajtóban megjelent híradások felhívására. Az eddig beérkezett telefonhívások, levelek megerősítik azt a gyanúkat, hogy a fecskék állománya nemcsak Angliában, hanem hazánkban is csökken, de az adatok feldolgozása még előttünk áll. Az akcióban részt vevő 10-16 éves korú gyerekek között ismét kiadványokat és természetvédelmi táborban való részvételt sorsolunk ki.

Angliai adatok szerint a füstifecskek száma a mezőgazdasági jellegű területeken az elmúlt 25 év során 37%-kal csökkent. Fő okaként a táplálékok megfogyatkozását (rovarölő szerek alkalmazása, vizes élőhelyek felszámolása) és azt említik, hogy az új típusú farmépületek már nem nyújtanak olyan kedvező fészkelési lehetőségeket, mint a korábbiak. Hasonló a helyzet nálunk a kis falusi istállók eltűnésével, melyek gerendáin korábban mindenütt költöttek a füstifecske párok.

VVSZ Hírmagazin

Megjelent a VVSZ Hírmagazin, az MME Vízimadár-védelmi Szakosztály négyhavonata megjelenő magazinjának 2. száma. A VVSZ Hírmagazint az MME tevékeny, terepen dolgozó tagjai díjmentesen, terepi munkájuk elismeréseként kapják a szakosztálytól.

Tájékoztatás: Szimuly György, 2890, Tata, Vértesszőlősi út 7.
Tel.: (30)343-453

Legyen Ön is a tagtársunk!

Lépjön be a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületbe!

Belépési adatlap

Felismerve a természetvédelmi törekvések fontosságát, valamint megismerve az MME célkitűzéseit, részt kívánok venni a szervezett természetvédelmi munkában. Kérem felvételemet az MME tagjainak sorába.

Név:

Lakcím:

Születési dátum:

Tagdíj:

☐	Tanuló, diák, nyugdíjas	500 Ft/év
☐	Adózóknak	800 Ft/év
☐	Családi tagság	1 000 Ft/év
☐	Pártoló tag (minimum összege)	1 600 Ft/év

Családi tagok:

Név: Szül. dátum:

.....

.....

.....

A választott tagdíjat betétszámlámról az MME 11712004-20011215 számlájára átutalom

A tagdíj befizetéséhez csekket kérek
(A megfelelő helyre kérjük, tegyen egy "X"-et.)

Dátum: Aláírás:

Címünk: 1121 Budapest, Költő u. 21.

GÓLYAFÉSZEK-FELMÉRŐ LAP

A fészek helye:

település:

.....utca, dűlő, út, házszám, km-szelvény:

aljzata*: villanyoszlop, fa, kémény, kazánkémény, tető, egyéb:

fészektartó alátét van-e*: igen, nem

A fészek lakottsága*: alkalmanként 1 gólya látogatta, 2 gólya látogatta

min. 4 hétig 1 madár lakta, 2 madár lakta

a kikelt fiókák száma:....., a kirepült fiókák száma:.....

Egyéb megjegyzések (pusztulás, oka, verekedés stb.):

.....

* a megfelelőt kérjük bejelölni!

A Központ tölti ki: UTM-kód:

fészekkód: -

Töltsd katonaidődet a Hortobágy Nemzeti Parknál!

Polgári szolgálatost keresünk a Hortobágyi Nemzeti Park területeire :

**Hortobágyba: Angyalháza-Szelencés területre,
Érdeklődni lehet Horváth Róbertnél, tel.: 06 60 353 375 .**

**Biharba: Körömsdpusztá-Told-Bojt területekre,
Érdeklődni lehet Ványi Róbertnél, tel.: 06 20 214 839.**

**15 hónap a természet lágy ölén!
A szállást, étkezést, zsoldot a Nemzeti Park biztosítja!
90%-os utazási kedvezmény!**

A madarak is ezt választanák!

Madártávlat az interneten:

www.c3.hu/~madartav

Megjelent a Tűzok 1997. decemberi száma

A tartalomról: A vándorsólyom fészkelése Magyarországon a XX. században, A partimadarak szaporodási rendszerének evolúciója, Érdekes madármegfigyelések, Bütykös hattyúk színes jelölési programja Magyarországon, 1996. évi gyűrűzési jelentés, Fán függeszkedő hollók, Atipikus farokmintázatú nagy fakopáncs, A bütykös hattyú költése Északkelet-Magyarországon, Kukoricát fogyasztó kormosfejű cinegék

*A Tűzok megrendelhető
az MME Titkárságon:*

*1121 Budapest, Költő u. 21.,
tel: 275-6267, email: mme@c3.hu*

KIADVÁNYOK

Megjelent a CINEGE - Vasi madártani tájékoztató 2. száma. Kiadja a Chernel István Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME 8.sz. Vas megyei Csoportja). Info: Gyurác József, 9737, Bük, József A. u. 1/D, tel.: 94/359-052 drótlelél: GYJOZSI@fs2.bdtf.hu

A természet körülöttünk címmel jelent meg az MME Nógrád Megyei Csoportjának legújabb kiadványa, amelyet elsősorban a megye iskoláiba juttattak el.

A NIMFEA Természetvédelmi Egyesület évkönyve A PUSZTA (1997) megjelent. Ára 550 Ft. Az egyesület címe: 5421 Túrkeve, Pf. 33. Tel: 56/361-505

Megjelent a Zöldköznapi Kalauz harmadik, átdolgozott kiadása a Föld Napja Alapítvány Kiadásában (1519. Budapest, Pf. 411.). Ára: 800 Ft.

Feladó:

A felmérőlapot szeptember 10-ig kérjük elküldeni. Csak biztos adatok bejelölését kérjük! Több felmérőlap postázása esetén természetesen borítékban is beküldhető!

Köszönjük segítségét!

Magyar Madártani és
Természetvédelmi Egyesület
Csongrád megyei HCs,

Szeged,
Pf. 708
6701

Az RSPB és az MME 25. éves kampánya

Április elején az MME 3 tagú csapata Angliában járt testvérszervezetünknel, az Angol Királyi Madárvédő Társaságnál, az RSPB-nél. Nagy Szabolcs elsősorban természetvédelmi kérdésekről ill. a sikeres PHARE pályázat megvalósításáról tárgyalt. Fidlóczky József és jómagam pedig tanulmányoztuk testvérszervezetünk működését, marketingjét, ifjúsági tagozatának munkáját, az önkéntesekkel foglalkozó tevékenységüket. Az ő 1 millió tagért folyó kampányukból is sok hasznos ötletet merítettünk. Megtekintettük legrégebbi rezervátumukat, amely a tengerparton fekszik, Minsmere-ben. Egy teljes napot töltöttünk az MME 25 éves kampányának megtervezésével, összeállítottunk egy előzetes munkatervet az elkövetkezendő időszakra. A 25. évfordulóra készülődésünk egyik fő támogatója az RSPB. Anyagi támogatásuk mellett az idei évben valószínűleg ellátogat hozzánk egyik szakértőjük, hogy kiadványaink arculattervezésében segédkezzen.

Fidrich Róbert

Támogatást kapott a Központi Környezetvédelmi Alaptól az MME harisvédelmi programja.

Programunkat a Nyíregyházi Helyi Csoport fogja össze. A múlt évben a haris felmérésben és a védelmi programban résztvevők, valamint a gazdálkodók számára színes ismertetőt, a Nógrádi Helyi Csoport gondozásában pedig plakátot készítettünk a harisról. Aki részt kíván venni a harisfelmérésben, kérjük jelentkezzen a lakóhelyéhez tartozó Helyi Csoportnál!

Az MME és a Jászkun Természetvédelmi Szervezet közös szalakótavédelmi programja

Országos szalakótavédelmi programot indított az MME. A programot a Jászkun Természetvédelmi Szervezet irányítja. A szalakóta felmérésben és a védelmi programban résztvevők számára színes ismertető készült a szalakótáról. Aki részt kíván venni kérjük jelentkezzen a lakóhelyéhez tartozó MME Helyi Csoportnál!

leereszteni a vizet, ezért nyári, nyárvégi lehalászások nincsenek. A partimadarak nagyrészt ekkor vonulnak át, de mivel Biharugrán ilyenkor nincs csapolás, csak igen kis mennyiségben fordulnak itt elő. A tavaszi vonulás során a madarak többnyire csak feltöltött tavakat találnak, ami a vadludak és récék számára kedvező pihenőhely, de a partimadarak nem tudnak hol megállni, ezért továbbvonulnak. A récék és ludak száma az 1997-es év folyamán a februári és márciusi hónapokban érte el a maximumot, szemben az elmúlt évekkel, amikor ősszel volt a csúcspont. A tavalyi évben a partimadarak viszont ősszel mutatkoztak nagyobb számban, de közel se akkora mennyiségben, mint az előző évek tavaszán.

Az a tény, hogy tavaszi csapolások csak kis területű, természetvédelmi szempontból értéktelenebb tavakon történnek, biztosíték arra, hogy a korán fészkelő nyári ludak, nagy kócsagok, bölömbikák a kotlás és fiókanevelés ideje alatt biztonságban maradnak. Fontos megemlíteni, hogy a tavaszi csapolások elmaradásával a gulipánok nem tudnak fészkelni a száraz tómederben, ami azért fontos, mert az újbóli tófeltöltés ezeket a fészkeket rendre elmossa.

A Biharugrai és a Begécsi halastavak területén 1989 és 1997 között 236 faj fordult elő melyből 74 faj költött is. A fajlista korántsem mondható teljesnek, lévén, hogy havonta észlelek egy-egy új fajt a területen.

A különböző méretű, korú és növényzetű tavak változatos élőhelyeket alkotnak, de az úszó hínárnövényzet szinte teljes hiánya miatt a költőmadarak faj- és egyedszáma nem mondható nagy. A tavak legértékesebb költőfajai közé tartozik a cigányréce, a nyári lúd, a nagy kócsag és a szerencsirsírály.

A tavakon és a környező erdőkben és facsoportokon 1992 óta végez műfészkek kihelyezést a Békés megyei Helyi Csoport. Ebben az időszakban 6-8 réti sást lehetett a tél folyamán állandóan megfigyelni. Az itt telelő réti sasok száma az évek folyamán egyre jobban emelkedett és ezzel párhuzamosan mi is egyre több műfészket raktunk ki, bízva abban, hogy valamelyik fészket elfoglalják. Jelenleg 10 nagy méretű műfészkek van kihelyezve elsősorban réti sas számára. A műfészkeket folyamatosan tatarozzuk is, mely tevékenység szinte ugyanolyan fontos, mint maga a műfészkek kihelyezése.

Említettem, hogy a halastavakon és a környékükön telelő réti sasok száma emelkedik. A sasok számának növekedése összefüggésbe hozható a táplálékállatok nagyobb számával és a terület zavartalanságával, ezért fontosnak tartottuk a madarak helyhezkötését. Ezzel a tevékenységgel elsősorban a téli kóborlásokat próbáltuk megcsökkenteni, másodsorban, így nagyobb esélyt látunk megtelepedésükre. A halastavak befagyásakor a vízimadarak elvonulnak, és velük együtt a réti sasok is elhagyják a területet. Ezt a folyamatot vál-

toztattuk meg a téli etetéssel. Több éves próbálkozás után az 1997/98-as télen sikerült teljes mértékben biztosítani az itt telelő igen nagy számú (max.: 52 pld.) réti sas számára a folyamatos etetést. Ennek köszönhetően a réti sasok mellett igen nagy számban van jelen (max.: 68 pld.) a holló is.

A halastavakhoz kapcsolódó első nagyobb gyakorlati madárvédelemi tevékenység keretében az itt található betonszigetektől néhányat lefedtünk és sóderrel szórtunk fel, hogy az itt fészkelő kúszvágó csérek biztonságosabban tudjanak költetni. A tavakon található betonszigetektől négyet választottunk ki, melyek állapota és elhelyezkedése, valamint az ott történt korábbi költések, illetve költési kísérletek alapján úgy gondoltuk, hogy tevékenységünkkel sikeresen segíthetjük a madarak fészkeléseit. A teljesen sima betonpallókkal lefedett területeket felszórtuk sóderrel és deszka keretet erősítettünk azok köré. Ez a keret egyrészt a sódert tartotta meg, másrészt viszont a madarakat és a fészkeket védte a szélétől. Néhány helyen az áthidaló betongerendákat deszkával kötöttük össze, majd a deszkát eternitlappal fedtük be és rá szintén sódert szórtunk. Két átalakított szigetet árnyékoló deszkákkal is elláttunk, hogy a kikelt madarak azok alatt hűsöljenek.

Gulipán
(grafika: Kertész R.)

A tavalyi év második felében újjították fel a munkásszállást, az épület azóta kis csoportok fogadására is alkalmas. Tavaly 14 tagtársunk vette igénybe egy-egy hétvégére ezt a lehetőséget.

Ehhez kapcsolódóan szeretném megemlíteni, hogy az elmúlt két évben a szokásos nyári tábor mellett egy hetes tavaszi tábort is szerveztünk április első hetében. Ezekben eddig többnyire csak a helyi csoport tagjai vettek részt, a jövőben máshonnan is várjuk tagtársainkat.

A területen eddig végzett kutatások és vizsgálatok többnyire csak a madarakra terjedtek ki. A jövőben ezt bővíteni szeretném a kételtűek, a hüllők, és az emlősök kutatásával. Az időközben Biharugrán megvalósított szervezeti átalakulások a jövőben új lehetőséget kínálnak majd a gyakorlati madárvédelemre. ☒

Pirománia

Hatalmas lánggal ég az út menti árokpart, s a mellette lévő gazos sáv, az egésznek a szélessége legalább tíz méter. A lángoknál csak a füst nagyobb, meg kell állnom az autóval, mert előttem átláthatatlan füsttenger, s ki tudja, nem áll-e a füstben egy másik tanácstalan autós. A márciusi szél pont az útra hajtja a füstöt és a forró lángtengert. Komolyan megijedek, hogy még az autóban is kárt tehet. Aztán lassan, lépésben végre kiérek a füsttengerből, és egyre csak azon gondolkodom, ki gyűjthatta fel az út mentét. De nem csak itt tapasztalható a gyűjtogatási örület, szinte ég az egész ország, mindenféle kisebb-nagyobb tüzek lobognak, ég az útszéle, ég a nádas, ég a gyep, ég a fenyőerdő, mérhetetlen károkat okozva. Ki gyűjtogat és miért? Úgy látszik visszatért a gyűjtogatási láz. A juhász felgyújtja a gyepet, hogy birkáinak jobb füvet nyerjen, a gazda felgyújtja a szántójával határos területeket, hogy ne terjedjen a gyom, a nádgazdaság felgyújtja az árokpartokat, az utak melletti gyomos sávokat. Tiszta örület. De nem csak ők. A falubeli gyerekek az esti, ráérő idejükben kimennek a határba és felgyújtják, ami gyűjthető. Hogy leég a hodály is, hogy a tanyán lakó alig bírja megállítani a küszöbétől néhány méterre a lángokat, hogy a szórakozásból gyűjtött tűz elnyeli a közeli fenyőerdőt, ez kit érdekli? A lényeg, hogy az én érdekem vagy

szórakozásom egy kis gyűjtogatás, tehát suttyomban kisonok és eldobom azt a néhány gyufaszálat, a többit meg már a szélre és a tűzre bízhatom.

De nemcsak gyűjtogatunk, hanem vágunk is. Kis és nagy mennyiségben lopjuk a fát, sokszor derékban vágjuk ki. Egy éjszaka alatt eltüntetjük az alföldi, néhány tucat fából álló fasort, mérhetetlen károkat okozva a természetnek. Hiszen ezek a

fasorok, derékban kivágott magányos fák jelentették az egyetlen fészkelési lehetőséget a parlagi sasnak vagy a kerecsen sólyom-

nak, de nem számít, pusztuljon minden, mert nekünk az kell, mi élveztük a pillanatot, mikor feldübörögtek a lángok.

Elképesztő a mai Magyarország polgárainak lelkiismeretlensége, vandalizmusa, harácsoló nemtörődömsége. Természetesen tisztelet a kivételnek és azt is tudom, hogy ők vannak többen. Azt is tudom, hogy őket is mélységesen felháborítják ezek a durvaságok, és azt is tudom, hogy ők is tehetetlenek. Úgy tűnik, egy vandál kisebbség terrorizálja az országot. A gyűjtogatókat, fakivágókat alig lehet tetten érni, ha mégis, majd a bíró elengedi őket, mert a törvényeink gyengék, a bíróságaink szinte remegve védik a bűnözők, csalók, harácsolók, garázdálkodók, vadorzók jogait.

És menetelünk Európa felé. Kérdés csak az, mit viszünk oda, mink marad, mire odaérünk?

Péchy Tamás

Ki gyűjtogat és miért?

Füsttenger a rét fölött (a szerző felvétele)

Nem közülünk való

1997. szeptember 18-án a csömöri polgármesteri hivatal jegyzője telefonon kérte egyesületünk segítségét az alábbi ügyben.

A falu határában a mezőőrök három személyt igazoltattak, akik függönyhálóval énekes madarakat fogtak be. A madárbefogáshoz kalitkában tárolt ún. hívómadarakat is használtak. A három személy elfogadható igazolást nem tudott felmutatni ezért látták szükségesnek a mezőőrök az illetők feltartóztatását és a rendőrség kihívását.

Ezen a hétfői napon, a Titkárságon nem volt autó, ezért a Természetvédelmi Hivatal biztosította a gépkocsit, amellyel három egyesületi tag szakértőként tudott kimenni a helyszínre. Időközben a BTI Gödöllői Tájvédelmi Körzet vezetője is odaérkezett.

Amikor szakértőink kijutottak a területre, a rendőrök B. Bélát, akinek gépkocsijában több kalitka és madár volt, elengedték...?!

A másik két személynél - Cs. László és R. István - lévő függönyhálót lefoglalták, a befogott madarakat - 2 tengelic, 1 erdei pinty, 1 kenderike, 1 csíz - meggyűrűzve szabadon engedték.

A BTI (azóta már Duna-Ipoly Nemzeti Park) mint hatóság a felvett jegyzőkönyv szerint megtette a szabálysértési eljárást.

A jegyzőkönyv másolatát az Igazgatóság több mint 3 hónap múltán 1997. december 25-én küldte meg egyesületünknek. A helyszínen felvett jegyzőkönyvből kiderül még az is, hogy R. István az MME tagja, és tagsági igazolványával próbálta meg a madárbefogást legalizálni.

Az esemény megtörténte után többször próbáltam elérni, hogy R. Istvánt az egyesület elnöksége fegyelmi úton zárja ki a szervezetünkkel.

Végül az 1998. március 27-én megtartott elnökségi ülés tárgyalta ezt az ügyet. Az ülésen csak 4 elnökségi tag volt jelen ezért határozatokat nem hozhattak.

Az ügyben ezért csak állásfoglalás született, amely szerint R. Istvánnak időközben a tagsága lejárt, ezért fegyelmi eljárást nem indítanak ellene, viszont tagságát ne újítsuk meg.

Az ügy kapcsán arra szeretném felhívni a tagság, de a nem tag illetékesek figyelmét is, hogy az MME tagsági igazolványa nem jogosít fel senkit sem arra, hogy védett madarakat tartson, illetve fogjon be kereskedelmi céllal.

Azon tagtársaink, akik madarak fogását, és ehhez kapcsolódóan madarak tartását, szállítását végzik, kizárólag tudományos, madárgyűrűzési célból teszik. Ehhez a tevékenységhez a Természetvédelmi Hivatal által érvényesített ún. madárgyűrűzési megbízást kapják azok a tagjaink, akik az ehhez szükséges követelményeknek megfelelnek.

Jelenleg az egyesületi igazolvány egy jelkép, amely a szervezetünkhöz való tartozást jelzi, továbbá a befizetett tagdíj visszaigazolására szolgál.

Ezért azt a személyt, aki az igazolványával próbál fedezni valamilyen természetet károsító tevékenységet, mindnyájunk kötelessége, hogy kiközösítsük egyesületünkkel.

Harangi István

Talán mégsem vagyunk olyan rosszak?

Hajlamosak vagyunk arra, hogy a rossz dolgokat, negatív élményeket, a szerintünk helytelen dolgokat kicsit felnagyítsuk, mérgesen felháborodjunk rajtuk. Mióta elindult a Mondom a magamét rovat, ebben is csak negatívumokat soroltunk fel, ám vannak a mindennapi tapasztalataink között jó dolgok is, olyanok, amelyek bizakodásra adnak okot, olyanok, amelyek azt sugallják, hogy talán nem is vagyunk olyan rosszak, mi emberek.

Az elmúlt nyáron egy televíziós forgatócsoporttal lent voltam egy zempléni faluban, ahol egy idős bácsit megmart egy keresztes vipera. Nem lett semmi baja, néhány napig fektették a kórházban, aztán hazaengedték, és rögtön TV sztár lett belőle. Mint mesélte, szomszédjával borozgatott a tornácra, amikor látta, hogy a macskája egy viperát hoz a szájában. Odaugrott és elvette tőle, a rémült kígyó pedig „hálából” belemart a kezébe. S ekkor jött a riporternő kérdése, ugye agyonütötte? „Dehogyan ütöttem agyon, nem azért mentettem ki a macskám szájából. Átdobtam a szomszéd babjába.”

Másik. Néhány, a természet dolgaiban alig jártas, nem természetvédő férfivel beszélgettem, mikor szóba került hogy a vakond mennyire fel tudja túrni a szépen ápolt gyepet. Legnagyobb csodálkozásomra az illető hangjában egy csipetnyi haragot sem tapasztaltam, s kellemben meglepődtem, amikor elmesélte, hogy két estét töltött azzal, hogy a kertjét feltúró vakondot megfogja. Úgy tűnik én alapvetően rosszat tételezek fel az emberekről, mert félve megkérdeztem: De ugye nem csapta agyon?

Mire ő a legtermészetesebben válaszolta, „persze hogy nem.” Mint mesélte összesen öt órát töltött a vakondot lesve hogy egy óvatos ásó mozdulattal kifordítsa a földből, berakja egy edénykébe és elvige a közeli erdőbe. Sőt, hosszan magyarázta a társaságában lévő kollégáinak, hogyan kell az ásóval úgy alányúlni, hogy még véletlenül se sérüljön meg: Mondókáját azzal fejezte be, hogy eddig még sosem látott élő vakondot és egy tüneményes jópofa kis állat.

Talán nem is vagyunk olyan rosszak, talán csak nem figyelünk mindig oda, talán jobban érezzük magunkat, ha segítünk és nem pusztítunk. Talán...

Péchy Tamás

Ürgefelmérést szervez az MME Ragadozó- madár-védelmi Szakosztálya

Az MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztálya megbízásából, az MME Bükki Helyi Csoportja országos ürgeállomány-felmérést indított. Kérjük az MME tagjait, a természetvédelem iránt érdeklődőket vegyenek részt az ürgefelmérésben.

Az ürge hazánkban 1982 óta védet. Ez az állat a rövidfüvű gyepek karakterfaja, elterjedési területe és egyben európai népessége csökkenőben van. Ezért a Berni Egyezmény is védettnek nyilvánította.

Élőhelye növényzetének fontos fogyasztója, kotorékát számos állat is használja. Veszélyeztetett ragadozó madaraink - elsősorban a kerecsensólyom és a parlagi sas - táplálkozásában nélkülözhetetlen szerepe van, de ezeken kívül számos védett madár és emlős fogyasztja (a többi sas-faj, pusztai ölyv, molnárgörény stb.).

Fontosnak tartjuk, hogy a felmért területekről UTM térkép is készüljön - praktikusán a többi fajnál is alkalmazott 2,5x2,5 km-es négyzethálót használjuk.

Kérjük azon felmérőket, akiknél a térkép nem áll rendelkezésre, keressék Szimuly Györgyöt

(MME Monitoring Központ, 2890 Tata, Vértesszőlősi út 7., tel.: (30)343-453, drótlevelel: andika@elender.hu.)

Az ürgeélőhelyek felmérőlapja WinWord 2.0 formátumban letölthető

Szitta Tamás
MME Bükki HCS
3304 Eger, Pf. 9. Tel: (36)318-303

A Természet Szolgálatában

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) Észak-Borsodi Helyi Csoportja az ózdi Városi Múzeum kiállító termében tartotta közgyűlését. A megjelenteket Bartha Csaba a helyi csoport titkára köszöntötte, majd beszámolt az elmúlt évben végzett munkáról és a további feladatokról. A csoport 1997-ben négy országos programnak (haris, gyöngybagoly, gyurgyalag és kétéltű-hüllő) volt részese, és két saját projektben tevékenykedett.

Munkájuk során sajnálattal vették tudomásul, hogy a gyöngybagoly náluk az elmúlt évben sem költött, viszont szép haris és gyurgyalag állománnyal büszkélkedhetnek, s fajgazdag kétéltű-hüllő faunának nyújt élőhelyet működési területük. Saját programukat nemrég kibővítették, s ma már a Heves-Borsodi-dombságnak nem csak a madárvilágát, hanem egyéb élővilágát is kutatják. Ennek eredményeként 35-ről 46-ra bővült a területen előforduló védett növények száma, s egy fokozottan védett, a boldogasszony papucska is akad köztük. Növekedett az ismert ragadozó madár fészkek száma is. Most 160-at tartanak nyilván.

Hét új fajjal sikerült gazdagítaniuk a Heves-Borsodi-dombság avifaunáját is.

Az elmúlt évben sikeresen szerepeltek a KTM Természetvédelmi Hivatala által, a nem védett területek természeti értékeinek felmérése és megóvására kiírt pályázaton is. Ennek elismeréseként december hónapban oklevelet vehettek át (I. helyezés).

A helyi csoport 1998-ra megkapta a kutatási engedélyt a Tarnavidéki és a Lázberci Tájvédelmi Körzet teljes területére.

Az országos programokhoz kapcsolódva működési területükön az idén is folytatják a fehér gólya, a haris, a gyöngybagoly, a gyurgyalag és a kétéltű-hüllő felmérést.

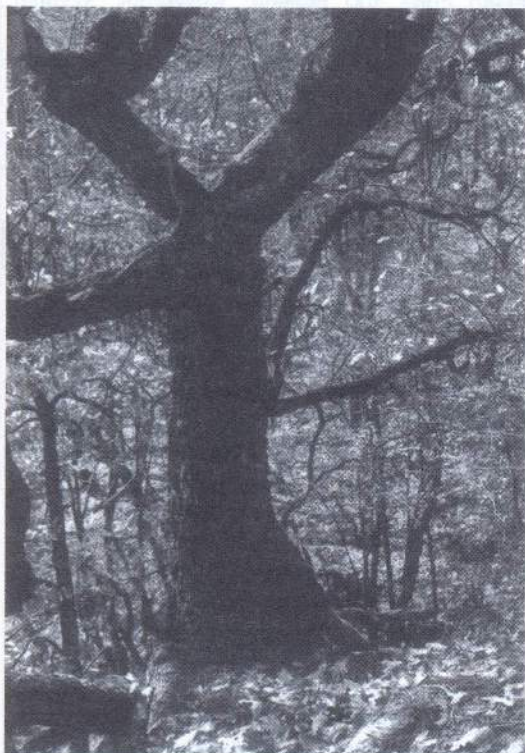
Bartha Csaba, beszámolóját követően, oklevelet és könyvjutalmat adott át Katona Csabának és Kiss Baláznak, a csoport két legaktívabb tagjának, majd köszönetet mondott azoknak, akik az elmúlt évben anyagilag is támogatták a helyi csoport működését, külön is kiemelve Strohmayr László Ózd és Zsigray Árpád Arló község polgármesterét.

Az összejevetel diavetítéssel zárult, amelynek témája a Heves-Borsodi-dombság élővilága volt.

Kerékgyártó Mihály

Eredményes volt a természeti értékek felmérése a közutak mentén akció

„1995: a Természetvédelem Éve Európában.” Minden természetvédő és a természettel kapcsolatban álló szervezet számára világossá vált, hogy a természeti értékeket csak a védett területek, re-

zervátumok határain belül megőrizni nem lehet. Ezt ismerte fel az Állami Közúti Műszaki és Információs Közhasznú Társaság (ÁKMI), amikor a természetvédelmi szervezetek és az amatőr természetvédők segítségét kérte a közutak mentén található természeti értékek felméréséhez. Ezzel nagyban hozzájárultak a természetvédelem egy eddig még nem kutatott területének megismeréséhez.

A felmérés 1997 tavaszán kezdődött, melyet egyesületünk szervezett. E mellett természetesen nagy szerepet is vállalt a kivitelezésben, hiszen a természetvédő szervezetek közül az MME rendelkezik a legnagyobb taglétszámmal az országban.

A felmérés során elsősorban olyan növényfajokra lehetett számítani, amelyek a száraz élőhelyekhez alkalmazkodtak, mint az imola-félék vagy a zsálya-félék, az állatfajok közül pedig a kétéltűek (góte és béka fajok) előfordulására. Ez utóbbinak az évente visszatérő, a születési helyhez irányuló vándorlás az oka. A munkálatok során a természeti értékekről pontos felmérés készült: rögzítésre került a közút száma, az útszelvény, a védett növény vagy állat elhelyezkedése (úttest, árok, padka, faszor vagy mezsgye), a természeti érték leírása, mennyisége, állapota.

A tapasztalatok nagyon vegyesek voltak. A korábbi, nagy kiterjedésű élőhelyek - mint a füves puszták egy része - mára már feldarabolódott, s az utak mentén megmaradt területek gyakran öt hektár alatti kiterjedésűek. Ennek ellenére voltak olyan helyek az országban, ahonnan fokozottan védett növények is előkerültek. Ilyen volt a Veszprém megyében feltérképezett sallangvirág, valamint a sziberiai nőszirm egy-egy kisebb populációja. Mindkét faj fokozottan védett. Ugyancsak jelentős a Pest megyéből előkerült faj, a festő csülleng. Ezt a növényt nem jelzi a szakirodalom a Duna-Tisza közéről, így az itteni előfordulása kuriózumnak számít, hozzátevé azt, hogy nem csupán néhány töről van szó, az állomány nagysága több száz tőre tehető.

Az utóbbi évtizedben már csak nagyon kevés helyen maradt meg idős, hazai fafajokból álló faszor, pedig tájképi értékük igen nagy. Fokozottan igaz ez az Alföld térségére, ahol a mezőgazdasági monokultúras természetvesztés következtében a szántók szinte az útig kiérnek. Ennek ellenére mégis megmaradt Tiszafüred térségében egy ilyen érték. A Tiszaderzset Tiszaszentimrével összekötő közút mentén egy kb. 50 éves fehérynár faszor maradt meg. Egyik-másik fa már korhadt, kidőlt, de nagy részük még áll.

A felmérések ez év tavaszán újból elindultak. Ebben az időszakban a kétéltűek vonulási útvonalának pontosítása a fő cél. A gótek, békák vonulási útvonala gyakran közlekedési utakon vezet át, s bizonyára sokan tapasztalták már, hogy ebben az időszakban milyen sok béka pusztul el az utakon. A mostani felmérésnél meg kell határozni azokat az

Fent: Egyre ritkábbak az öreg fák
Lent: Az utakon több tízezer békát gázolnak halálra (Matyikó T. felvételei)

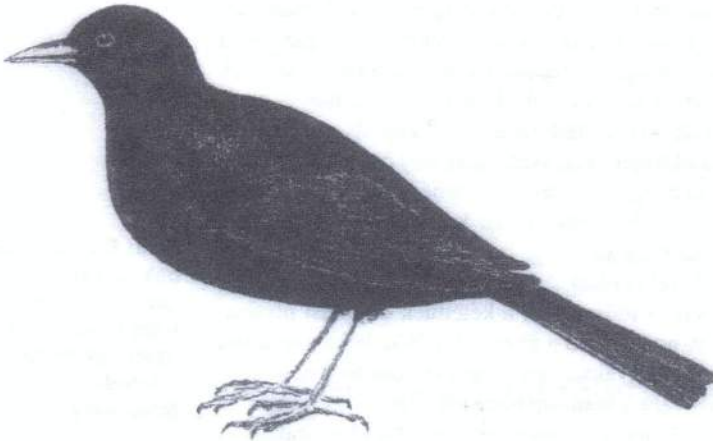

utakat, illetve útszakaszokat, ahol a kételtűek vándorlási útvonala keresztezi a közlekedési utat, s ebben ismét nagy segítségre lehetnek tagtársaink.

A felmérésben mindenkire számítunk, nem csak az MME tagjaira. Bárki segíthet, aki rendelkezik valamilyen szintű fajismerettel. A koordinációt továbbra is a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Szolnoki Irodája (5000 Szolnok, Móra Ferenc út 13.) látja el. Amennyiben további információra lenne szüksége, akkor azt az MME-től kérheti a fenti címen, telefonon (56)410-832) vagy elektronikus levélben (ttsz@freemail.c3.hu).

Az összegyűjtött adatok a közútkezelő társaságokat támogatják abban, hogy mindennapi munkájuk során nagyobb figyelmet szenteljenek a természeti értékek megóvásának, és a legveszélyeztetettebb pontokon megfelelő intézkedéseket tehessenek a veszélyek elhárítása, illetve csökkentése érdekében.

Fekete rigó (grafika: Vizer Gábor)

Mille János

Hogy mik vannak!

„Tisztelt Egyesület! Én egy hetedik osztályos fiú vagyok. Az Önök címét a Biológia könyvemben találtam meg. Szeretnék küldeni egy kis pénzt (ami tudom nem sok), de remélem nem a saját villanyszámlájukat fogják belőle kifizetni. További jó munkát kíván: Szvoren Attila”

(A borítékban, melyen nem volt feltüntetve a feladó címe 500 Ft volt. Köszönjük Szvoren Attilának az „egy kis pénzt”. Igerjük, hogy nem a villanyszámlánkat fogjuk belőle kiegyenlíteni. Sajnáljuk, hogy nem tudjuk a címét.)

A szélvihar okozta madárpusztulás

1998. április 3-án és 4-én óriási szélvihar tombolt Pannonhalmán és környékén. Az arborétumban rengeteg fa megromlásra került. Ezzel együtt három levert fekete rigó fészket is találtam. Április 4-én a szélvihar nekisodort a vár falának egy hím fekete rigót, melynek csüdjén a nyolc évvel ezelőtt, 1990. III. 27-én felrakott 263249-es számú rigó-típusú gyűrűt találtam. Ez a madár az eddig megtalált fekete rigók közül a legidősebb volt, mert a gyűrű feltételekor is „adultus” megjelölés található a jegyzőkönyvemben. Így feltételezhető, hogy 9 vagy 10 éves fekete rigó pusztult el a szélviharban. Gyönyörű fekete tollai között 1 db hófehér pehelytollat is találtam. Ez a matuzsálemi kort megért fekete rigó is tanúsítja, hogy mennyire kitartóak a megszokott élőhelyükhöz.

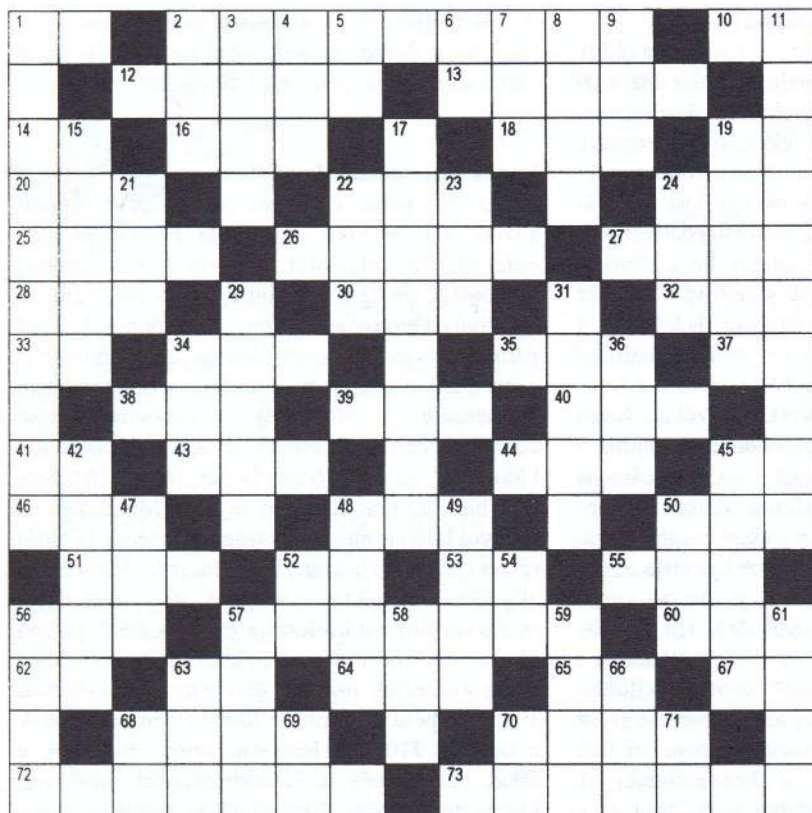
Dr. Rékási József

In memoriam Dr. Udvardy Miklós

1998. január 27-én Sacramentóban elhunyt Dr. Udvardy Miklós. Biológia professzor volt a kaliforniai Állami Egyetemen Sacramentóban 1967-1991 között, tiszteletbeli tagja volt az Amerikai Tudományfejlesztő Társaságnak, ugyanakkor az Amerikai Ornitológusok Egyesületének is a tagja volt, szaktanácsadója volt a Természet és Természeti Kincsek Megőrzéséért nemzetközi Uniónak, tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiának és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesületnek. Díszdoktori címmel tüntette ki a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem és 1997-ben kitüntetésben részesítette az MME elnöksége. Torokműtétekor adódó komplikációk miatt halt meg. Hiányozni fog feleségének, Maudnak, és három gyerekének. Ugyanakkor nagyon fog hiányozni mindazok számára, akik ismerték, akik társai és barátai voltak a Föld minden részéről. Emlékére 1998. február 2-án Sacramentóban egy emlék-összejövetel volt. A család kéri a rokonokat, barátokat és kartársakat, hogy virág helyett Dr. Udvardy Miklós emlékére anyagilag segítsék Dr. Udvardy abbamaradt munkáját.

Küldjék adományukat a Point Reyes Bird Observatory, 4990 Shoreline Highway, Stinson Beach, California, 94970 vagy D. F. Udvardy Memorial Fund, Department of Biological Sciences, California State University, 6000 J Street, Sacramento, CA 95819 címre.

Ezt a cikket Udvardy Mónika, Udvardy Miklós lánya írta, aki nem beszél magyarul. (ford. Páll Krisztina)

Megfejtés

Folyóiratunk V. évfolyamának 1. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése: Felakad, mint a mindszeinti gólya a torony tetején.

Nyertesek

A helyes megfejtők közül Rác Frigyesné budapesti és Pocsai Julianna budapesti olvasóink Péchy Tamás-Haraszhy László: Magyarország kétélű és hulló című könyvet nyerték melyet postán küldünk el. Gratulálunk!

Vízszintes: 1. Rossz ellentéte. 2. Szokása, hogy fejével és rövid csőrével köveket és kagylóhéjakat forgat fel táplálék után kutatva. 12. A déli szlávok ördöge, Szvarozsics fivére. 13. A holtak lelkei a lengyel hitvilágban. 14. Rogó egyik fele. 16. Keservesen sír. 18. Ausztriai, norvégiai, németországi autójelzések. 19. Képes Géza monogramja. 20. Női név röviden. 22. Mezőgazdasági eszköz. 24. ... Károly ifjúsági író volt. 25. Bútor fajta. 26. Nem hátra. 27. Láb rész. 28. A légnyomás mértékegysége. 30. Kör keveredés. 32. Nemzetközi Munkaügyi Szervezet rövidítése. 33. Város Mezopotámia déli részén. 34. Béke oroszul. 35. A Felső-Duna jobb oldali mellékfolyója. 37. Állati szállás. 38. Mohón evő. 39. Romániai folyó. 40. Ruhát tisztít. 41. Fa rész. 43. Hegy Kréta szigetén. 44. Kémiai elem. 45. Tendo. 46. ...oli, észak-olaszországi helység Verona tartományban. 48. Ritka madár. 50. Nagyon öreg. 51. Gubós növény. 52. Házörző. 53. Kettős betű. 55. Idegen női név. 56. Nem ül. 57. Hentesáru. 60. Vízinnövény. 62. Fordított egyszerű szerszám. 63. Irányszó. 64.

Féltő. 65. Részvénytársaság röviden. 67. Réz vegyjele. 68. Biliárd jelkép. 70. Ruhát felsegít. 72. A legnagyobb hazai sármányfaj. 73. Ez a fűrészes csőrű bukó az Északi sarkkörön túl költ, hozzánk csak mint téli vendég érkezik.

Függőleges: 1. Az Északi-sarkvidéken költő madár 75 cm. 2. ...hegy 600 méter magas hegy a Dél-Bakonyban. 3. Nemrég dúlt ilyen háború is. 4. Szájban képződik. 5. Básán királya, a zsidók legyőzték. 6. ...ta, szlovákiai helység. 7. Fejér megyei helység. 8. Antal becézve. 9. Ipari centrum. 11. A Tiszántúlon tavasszal nagy tömegekben vonul át északi költőterülete irányába, de ősszel csak néhány példány vetődik

el hozzánk. 15. Innstein és Hledis fia volt. 17. Télen kóborló madár. 19. ... Flórián színész. 21. Idegen levegő. 22. Létezik ilyen kert is. 23. Heves megyei helység. 24. E napi. 29. Ír királylány. 31. Az ég, az időjárás istensége az udmurtoknál. 34. Azonos a függőleges 24-el. 36. Kérdőszó. 42. Így hívták a csarnokot, ahol ragnarök - az istenek pusztulása - túlélői lakoztak. 45. Férfinév. 47. Fejér megyei helység. 48. Folyó Északkelet-Spanyolországban. 49. Ilyen lecke is létezik. 50. Azonos a vízszintes 55-el. 52. Mássalhangzótlán elán. 54. Kettős betű. 56. Másik férfinév. 57. Szövetanyag. 58. Kocsma helyiség. 59. Ez beszél. 61. Üveg záró. 63. Fürdőszoba kellék. 66. Helység Somogy megyében. 68. Diploma rövidítés. 69. Azonos a 37. vízszintessel. 70. Vidékiesen sír. 71. Délután röviden.

Beküldendő sorok

Vízszintes 2., 72., 73., függőleges 1., 11.

Beküldési határidő

1998. június 15.

A rejtvényben a hosszú és rövid magánhangzók között nem teszünk különbséget.

☐ Madaras képeslapok: 9 féle, madarakat ábrázoló képeslap (túzok, haris, cigányréce, bakcsó, parlagi sas, kanalasgém, szalakóta, nagy kócsag, gyurgyalag) kapható az MME Titkárságon (25 Ft + postaköltség áron).

☐ Keresem a R. T. Peterson-G. Mountfort-P. A. D. Hollom által írt *Európa madarai* című könyvet (Gondolat, Budapest) színes ábrákkal. Tel.: (52)365-331 (rögzítés).

Az orosz tűzokok és az olajtársaság

Elsőfokon az orosz környezetvédők győzelmével ért véget a hatalmas orosz olajipari konzern, a Lukoil és a madárbarátok küzdelme a Volga alsó folyása mentén elterülő sztyeppéért, amelyen Kelet-Európa egyik legnagyobb tűzokpopulációja él. A terület évek óta egyfajta rezervátnak számít, ahová csak állami engedéllyel bíró - főleg külföldi - vadászok tehetik be a lábukat, hogy tűzokra vadásszanak. A szaratovi körzethez tartozó terület közvetlen szomszédságában, a közelmúltban próbafúrásokat végeztek - főhatósági engedéllyel - a Lukoil; szóvivője szerint a fúrás igen biztató eredményt hozott. A szóban forgó terület akár 500 millió tonna kőolajat is rejtget a mélyben. A kecsegtető anyagi haszon dacára az orosz Környezetvédelmi Állami Bizottság rendeletben tiltotta meg, hogy a Lukoil további fúrásokat végezzen a térségben, s ezzel zavarja az ott élő tűzokpopulációt. A tilalom jó hír az orosz környezet- és madárvédők számára, ám kérdés, meddig lesz képes a moszkvai bizottság ellenállni a közismerten nem finomkodó orosz olajlobby nyomásának. A Lukoil máris azzal érvel, hogy az olajkincs kiaknázásának elmaradása napi 16 000 dollár veszteséget jelent a konzernnek. A bizottság döntését kommentálva a társaság szóvivője sietett kijelenteni:

„Reméljük, hogy a tilalom csak átmeneti jellegű, és az összes érintett féllel történt egyeztetés után mégis megkezdhetjük a fúrásokat.”

Erdők pusztulása Mexikóban

Az európaiak érkezése, azaz a XVI. század közepe óta Mexikó elvesztette trópusi és esőerdeinek 97 százalékát, erdővel borított összes területének pedig több mint a felét - adta hírül az Országos Ökológiai Intézet. Az erdőpusztulással párhuzamosan több száz növény - és többtucatnyi állatfaj is kihalt a közép-amerikai ország területén. Természetes élőhelyük megsemmisülése következtében az utóbbi 450 év során mintegy 400 különböző növény, 20 emlősállat, 16 hal, 10 madár és 2 hullófaj tűnt el végérvényesen Mexikóból. A spanyol hódítás előtt az ország területének jelentős részét (22 millió hektárt) borította erdő. Mára ebből alig 800 000 hektár maradt. A 30-as évek földosztással járó agrárreformja jelentős részt hasított ki az erdővel borított területekből. A 90-es években pedig erdőtűzek okoztak érzékeny veszteségeket. 1995-ben például mintegy 7800 helyen pusztítottak a lángok, 310 000 hektáron semmisítve meg a fákat. Az idei év is katasztrofálisnak ígérkezik, hiszen április közepéig már 8000 erdőtűzet jelentettek, s ezeknek csaknem 370 000 hektárnyi erdő esett áldozatul.

Dorogman László

Madarász Suli VI. A madarak szaporodása

Zsoldos Árpád

Minden állatfaj szempontjából a legfontosabb folyamat a szaporodás, hiszen ez a faj fennmaradását biztosítja. Tulajdonképpen célja az utódok létrehozása és felnevelése, amit fajra jellemző viselkedésformák egész sora kísér. Ezek a viselkedésformák; udvarlás, párválasztás, párzás, fészkelőhely kiválasztás, fészkepítés, ivadékgondozás, minden madárfajnál más és más módon játszódnak le, tehát fajra jellemzőek. Ugyanakkor, a madarélet e látványos szakasza, a madármegfigyelők számára is rengeteg élményt, érdekes megfigyelések lehetőségét jelenti.

Költési idő

A madarak költési ideje legtöbbször meghatározott, és egybeesik a táplálékban leggazdagabb időszakokkal. Erre azért van szükség, mert a tojástermelés miatt megnövekedett energia igény fedezéséhez és a fiókák felneveléséhez nagyobb mennyiségű táplálékra van szükség. Az is fontos szempont, hogy a fészket elhagyó és önálló-sódó fiatalokat „terített asztal” várja, hiszen ezek még gyakorlatlanok a táplálékszerzésben. Ráadásul ekkor, - a kirepült fiatalok révén - a madárköz-ségek létszáma is megnövekedik, emiatt még több táplálékra van szükség.

A költési idő kezdetét tehát úgy kell megválasztania az adott madárfajnak, hogy a fiókák a táplálék mennyiségével együtt növekedjenek. A rovarvő madarak, például a széncinegék, akkor kezdik a tojások lerakását, amikor élőhelyükön a növényzet fejlődése megindul. A növényzet növekedésével együtt megkezdődik a növényzetet fogyasztó lepkhernyők fejlődése is, és tulajdonképpen ezekkel a hernyókkal együtt növekednek fel a cinkefiókák. Azokban az években, amikor a kedvező időjárás miatt a növényzet gyorsabban fejlődik, természetesen a növényfogyasztó hernyók száma is nagyobb, amit a rovarvő madarak érzékelnek és ilyenkor ők is nagyobb fészkelőhelyre képesek felnevelni. A ragadozó madarak fiókái általában hosszabb ideig fejlődnek mint a kisebb termetű énekesmadarak fiókái. Emiatt a ragadozók korábban kezdik a költést, hogy az utódaik a legoptimálisabb időszakban nevelkedjenek, vagyis akkor, amikor a zsák-mányállataik önálló-sódó - és emiatt kellőképpen tapasztalatlan - fiókái, a legnagyobb számban lepik el az élőhelyeket.

Magát a költés kezdetét kiváltó okot még nem ismerjük pontosan, de az bizonyos, hogy fontos szerepet játszik ebben a nappalok hosszabbodása és

hőmérséklet emelkedése is. (Tulajdonképpen ez a két tényező befolyásolja a növényzet fejlődését is.)

Revír

Természetesen ahhoz, hogy egy madárpár sikeresen felnevelje utódait, meghatározott mennyiségű táplálékra van szüksége. Ez a táplálék mennyiség viszont csak bizonyos nagyságú területről gyűjthető össze. Ezért minden madárpárnak, még a költési időszak elején el kell foglalni egy-egy ilyen területet, azt meg kell jelölni, és meg is kell védeni a táplálék konkurensokkal, - elsősorban a fajtársakkal - szemben. Ez a madárpár által féltékenyen őrzött felségterület, idegen szóval revír, fajonként változó nagyságú. Egy széncinege vagy egy örvös légykapó pár revírje néhány száz m², míg egy parlagi sas pár felségterülete nagyobb lehet 100 km²-nél is!

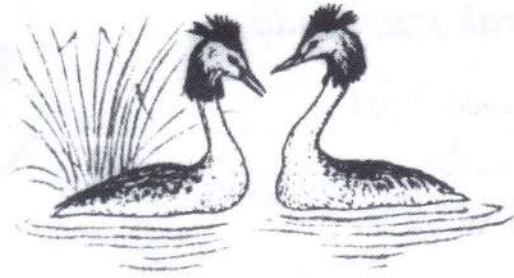
A revírek megjelölése történhet látványos jelzőrepülésekkel, hangjelekkel, vagy a kettő kombinálásával egyaránt.

A költési időszak kezdetén, vagyis a területek elfoglalásakor még gyakoriak a szomszédok közötti, - sokszor tettelegességig fajuló - határviták, később viszont legtöbbször elegendő a jelzés észlelése is ahhoz, hogy a birtokháborításra készülő szomszéd elálljon szándékától! A tavaszi erdő csodálatos madárkoncertje tehát tulajdonképpen nem egyéb, mint a felségterületük tulajdonjogát fennhangon hirdető madárhívek „hangkerítésein” egybeolvadó kavalkádja!

**A barátcinege
eleséggel kedves-
kedik párjának
(fotó: Péchy T.)**

Fent: Udvarló bú-
bosvöcskők
Lent: Tövisszúró
gébicsek (grafika:
Matyikó T.)

Párválasztás

A madarak költés előtti viselkedésformái nagyon sokfélék, összetettek. Ezeket a viselkedésformákat összefoglalóan, nászjátéknak, dürgésnek szoktuk nevezni. Szerepe nagyon fontos a párok kialakulásában, mert:

- létrehozza a két nem közötti találkozást,
- áthidalja és megszünteti az egyedek közötti agressziót,
- szinkronizálja a partnereket, így teszi lehetővé az eredményes párzást,
- megakadályozza a nem fajazonos madárpárok, tehát fajkereszteződések kialakulását (a dürgési viselkedésformák annyira jellemzőek az adott fajra, hogy egy másik faj egyede azokat egyszerűen nem értheti meg!).

A nászjátékban fontos szerepe van a násztozzatnak, nászénekeknek. Azoknál a fajoknál, ahol a hím és tojó hasonló tollazatot visel, tehát nincs ivari kétalakúság, a hímek agresszív viselkedése indítja el a párbaállítás folyamatát. Ha a hím által molesztált egyed tojó, akkor olyan magatartási formákkal reagál a közeledésre, amelyek nyilvánvalóvá teszik az ivarát, és egyben kioltják a hím agresszív megnyilvánulásait. Hogy kialakulhasson a párzáshoz szükséges szoros testi kapcsolat, ahhoz előbb teljesen el kell tűnnie a fenyegető - támadó magatartásformáknak. Ezt segítik a párkapcsolatra

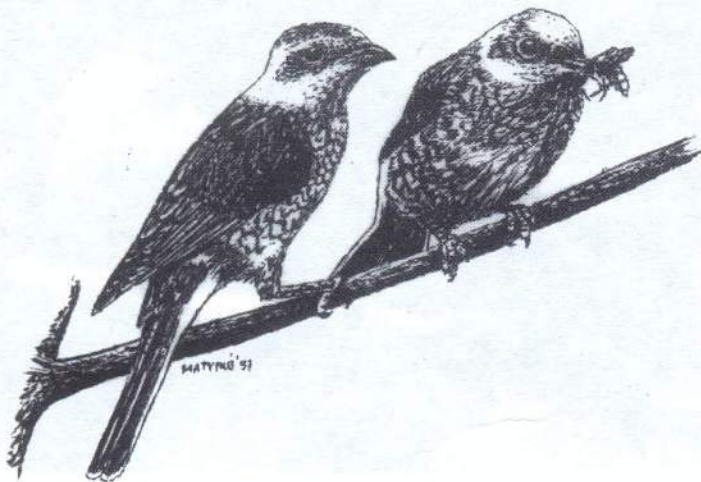
jellemző különböző üdvözlési ceremóniák, a tojó szimbolikus etetése, a fészekanyag vagy a zsákmány átadási szertartása, ami sok fajnál, pl. csérekénél, vöcsköknél, gémeknél, ragadozóknál megfigyelhető.

A már kialakult párkapcsolatnak sok formája ismert a madárvilágban. A fajok egy részénél nem is alakul ki igazi párkapcsolat hím és tojó között, mivel ezek csak a párzás alkalmával találkoznak. Ilyen kapcsolat van többek között a faldoknál, a pajzsoscankónál, a nagy sárszalonnánál, ahol a hímek közös dürgőhelyeket alakítanak ki, amelyeket a párzásra hajlandó tojók felkeresnek, és válogatás nélkül érintkeznek a hímekkel.

A madarak többségére a monogám párkapcsolat jellemző, ez azonban legtöbbször csak egy költési időszakra, vagy még ennél is rövidebb időre, egyetlen fészekalj felnevelésére szól. Egyes költöző madaraknál, gólyáknál, sarlósfecskékénél, füstifecskékénél, és még néhány más fajnál az életársak különböző helyeken telelnek, és csak a fészekenél találkoznak újra.

Valódi tartós párkapcsolatról van szó sok fajnál, ezek költési időn kívül, vonulás közben, vagy a telelőterületen is együtt maradnak, mint pl. a ludak, hattyúk, vagy a darvak. Ilyen kapcsolat létezik az énekes madarak közé tartozó csuszkák, varjak, csókák, szarkák, hollók között is. Igen ritkán előfordul az életfogytig tartó együttélés is, különösen a hosszú életű hollók, sasok, nagyobb papagájok között. Ezek a madarak társuk elvesztése után csak nagyon hosszú idő múlva, vagy egyáltalán nem állnak párba másik partnerrel.

A monogám fajok mellett, kis számban találkozhatunk poligámiában élő fajokkal is. Ezeknél is két eset lehetséges: vagy a többnejűség (poliginia) vagy a többférjűség (poliandria) jellemző rájuk. Ez utóbbiak vannak kevesebben. Tipikus poligin faj a fácán, de ide tartozik a sordély és a bölömbika is.

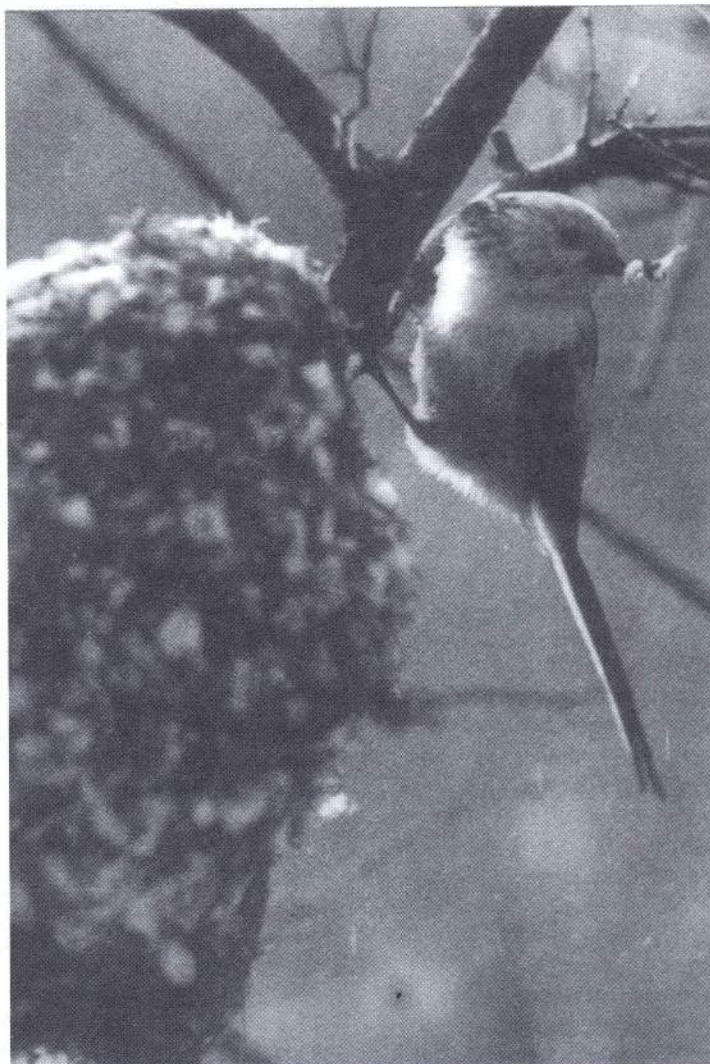
A poliandria esetében minden fiókaneveléssel kapcsolatos munkát a hímek végzik, amelyeket a díszesebb tollazatú tojó sorban felkeres, és gondjaikra bíz egy-egy fészkalja tojást. A poliandria jellemző a víztaposó-félékre, a havasi lilére és néhány trópusi fajra.

Fészkepítés

A fészkepítéssel kapcsolatos magatartást minden madárfajnál öröklött, zárt genetikai program irányítja. Mégis megfigyelhetők azonban ebben a tevékenységben tanult elemek is, mint például a fészkek pontos helyének megválasztása, vagy a fészkek anyagának kiválogatása. Az előbbire jó példa a gólya, amely generációkon keresztül megtartotta ugyan a fészkek építésnek módját, a fészkek alakja is ugyanolyan mint volt sok-sok generációval ezelőtt, ám a fészkek helyének kiválasztásában sok tanult elem szerepel. Ez az eredetileg fán fészkelő madár előbb átköltözött a kéményekre, majd onnan a villanyoszlopokra.

Az eredetileg erdőlakó fekete rigó pedig beköltözött a városokba, ahol sokszor teljesen ismeretlen anyagokat kell felhasználnia fészkeinek építéséhez, pl. papírt, nejlonzacskót, textil darabokat, fémdarabokat, üvegyapotot stb.

A monogán fajoknál a fészket általában a pár közösen építi. Legtöbbször a hím szállítja a fészkekanyagokat, a tojó pedig beépíti azt a

kenderikénél. Más esetekben, pl. a harkályoknál, seregélyeknél, ökörszemeknél, függőcinegéknel a hímek kezdik el építeni a fészket, gyakran többet is, amelyek közül a tojó fejezi be az általa kiválasztottat.

A madarak többsége a fészket csak egy fészkalj felnevelésére használja, még akkor is, ha évente többször költ.

A nagytestű, hosszú életű fajok azonban éveken keresztül használják fészkeiket, amelyek az évenkénti tatarozások következtében olyan hatalmasak és súlyosak lesznek, hogy leszakad alattuk a faág, vagy ledől a kémény. Ezek a madarak, (sasok, gólyák, ölyvek, héják) ritkán építenek új fészket, két-három „váltófészüküket” felváltva használják.

Akadnak persze olyan madarak is amelyek nem vesződnek a fészkepítéssel, inkább más fajok által épített fészket foglalnak el és ebben nevelik fiókáikat. Ide tartoznak a sólymok és a baglyok, amelyek sohasem építenek fészket. (Bár a baglyok között van egy kivétel!)

A következő részben a fiókaneveléssel foglalkozunk majd.

Fent: Fészket építő őszapó (fotó: Péchy T.)
Lent: Szajkófészkek (fotó: Matyikó T.)

fészkekbe. Sok fajnál csak a tojó épít fészket, ő is gyűjti a fészkekanyagot, a hím csak kísérgeti közben és őrökdi, mint pl. a csicsörkénél, vagy a

Feladat

1. Melyik az a bagolyfaj, amely maga építi a fészket?
2. Sorolj föl néhány olyan fajt, amely nem épít fészket és nem is maga költi ki a tojásait! (A választ küldd be a szerkesztőség címére.)

Bagolykaland

Posztós Csaba

Fotósuli

Régóta tervezgettem, hogy telelő fülesbaglyokat fényképezek, ám ez valami oknál fogva évek óta húzódott; egyszer a baglyok hiányoztak, bár tél volt, máskor még az igazi, „bagolyösszeterelgető” hideg is elmaradt. Mint az idén is.

Borítékoltam is a kérdést a legközelebbi télíg, ám a véletlen úgy hozta, hogy mégis összejött a dolog.

Szokványos csütörtöknek néztünk elébe. Bár a nap teljes erőből ragyogott, még délelőtt is csak alig akartak felengedni a pocsolyák jégpáncéljai. Az idei tél után azonban már semmin nem lehetett csodálkozni, így a március közepi fagy sem volt túlságosan meglepő. A hőmérő skáláját hitetlenül bámulva tekintetem a kertünkben álló magányos fenyőfára tévedt. Az ablaktól néhány méternyire álldogáló örökzöldön soha semmi rendkívüli nem történt; egyszer ugyan egy gerlepár fészkelte rajta, ám jobbára csak a környék verebeinek napozóhelyéül szolgált. Most is ott csivített rajta a siserehad, láthatóan nem zavartatva magát a hidegtől. Rajtuk kívül azonban volt valami szokatlan alakzat a fenyőn: úgy öt méter magasan egy világosabb folt vonzotta oda a tekintetem. Nem volt sokkal nagyobb, mint egy megtermett galamb, de ahhoz elegendő, hogy a mindig kézközben lévő messzelátóért nyúljak. A csodálkozástól alig jutottam szóhoz: egy gyönyörű, kifejlett erdei fülesbaglyot mutatott a „műszer"! Bár az évek alatt megszokhattam volna, hogy mifelénk sok minden előfordul (kezdvé a kerecsensólyomtól a vadludakon át egészen a kígyászölyvig), ez a baglyocska mégis nagy meglepetést okozott. Eyszeriben elfelejtkeztem a hidegről, és máris azon

Fent: Készül a kép
(fotó:
Titkó László)
Lent: A bagoly
(a szerző felvétele)

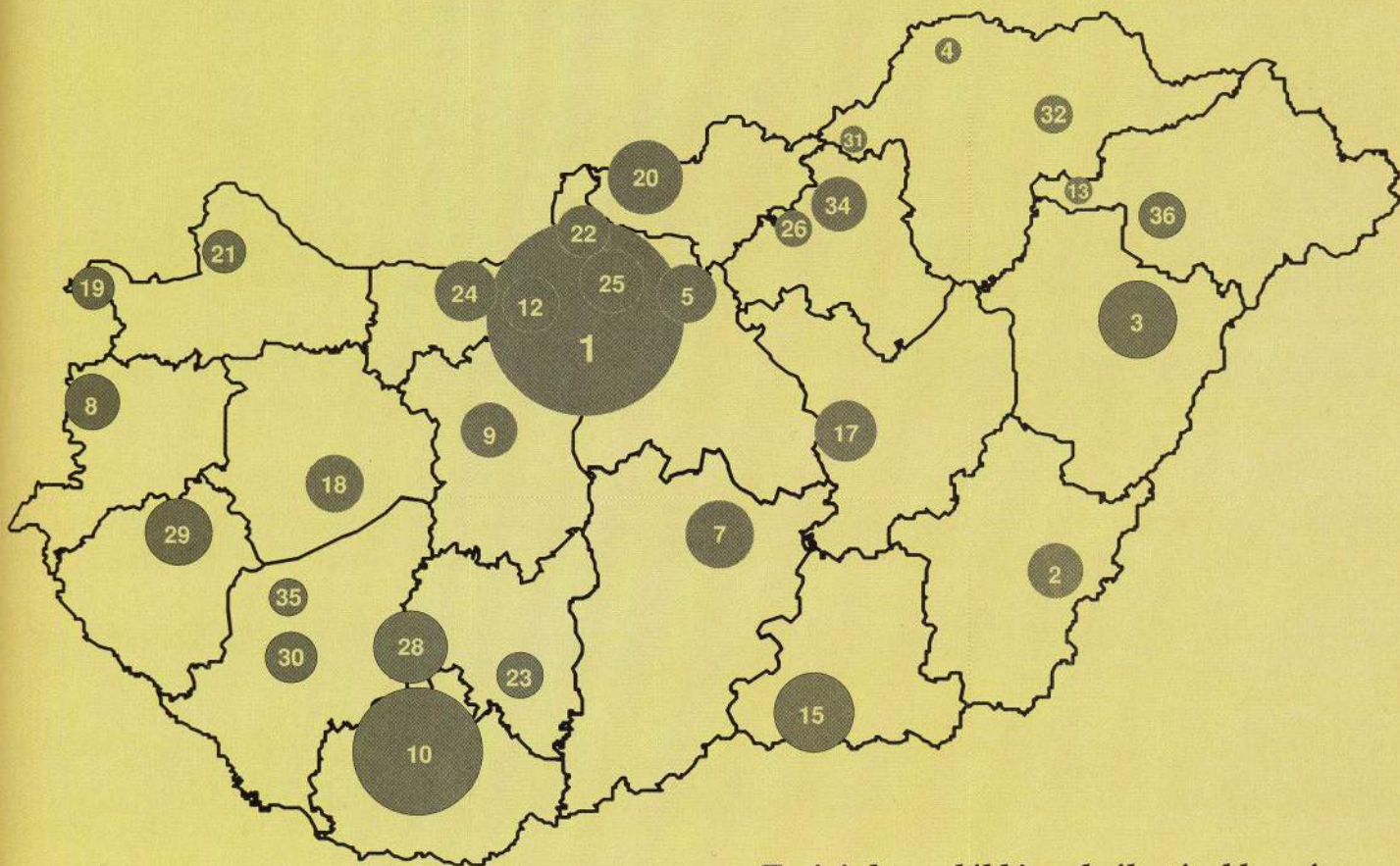

kezdem törni a fejem, hogyan tudnék róla szép fényképet készíteni. Innen az ablakból éppen nem is lenne rossz...

Szerencsémre a függönyhuzigálással nem kellett foglalkoznom, ám mivel ez az ablak csak ritkán van kinyitva, már előre láttam, amint legnagyobb elővigyázatosságom ellenére hatalmas reccsenéssel világá zavarja reménybeli modelletem. Szerencsére baglyom fittyet sem hányt ténykedésemre, így gyorsan készítettem róla pár képet. Az első néhány kocka ellövése után alábbhagy a fotósláz, ilyenkor kezdődhet az épkezláb képek készítése. Nyakamba kanyarítottam tehát úgy húszkilónyi motyómat, s máris nyargaltam le a kertbe. Valahol olvastam, hogy az ember közelségét már megszokott vadak között célszerű úgy mozogni, mintha nem is tudnánk róluk. Sétálgatva, füttyörészve... ez a „mintha épp csak arra járnánk" technika. Hogy ez a példány mennyire lehet „emberálló", fogalmam sem volt, de próba szerencse. Mint kiderült, a módszer tényleg működik: tudomást sem véve a madár otlétéről, kutyáim díszkíséretében csöndesen éppen nem nevezhető módon átballagtam a fa túloldalára és tisztes távoból figyeltem a bagoly reakcióját. Teljes siker! Rám se hederít. Néhány kocka és újabb meglepetés ér. Még egy füles! Kicsit közelebb a törzshöz kuksol ugyanazon az ágon. Noha háttal ül, fejét 180°-ban elfordítva rám mered. Láthatóan felkeltettem az érdeklődését, tágra nyílt szemmel pislog le rám. Nagyon mókásan fest, pár kockát megér. Eddigi felvételeimet egy erős (tízszeres) nagyítású teleobjektívvel készítettem, mellyel már kb. 6-7 méterről keresőt kitöltő képet tudtam készíteni a bagolyról. Ezt most felbátorodva átcserélem egy sokkalta nagyobb fényerejű, ám csak négyeszeres nagyítást adó zoomobjektívre, reménykedve madaraim további bizalmas viselkedésében. Száz szónak is egy a vége, a címlapon (hátlapon, mellékelve) látható fotót nagyjából 170 centiről készítettem, a gyújtótávolság-skála pedig kicsivel volt túl a 135 mm-en (ez nem egészen háromszoros nagyításnak felel meg)!

Mielőtt bárki is rosszat feltételezne rólam, elmondom, hogy a bagoly teljesen sértetlen, egészséges és épelméjű volt, amiről magam is csak akkor bizonyosodtam meg, mikor pimaszságomat tovább nem tűrve odébbállt. Na nem messzire, csak az erkélyünkötől másfél méterre álló másik fenyőfáig... ☒

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tagsága helyi csoportonként (a körök nagysága a csoportok létszámára utal)

25. év, 25 ezredik tag

Legutóbbi számunkban taglétszámunk alakulásáról közöltünk táblázatot. Miként az ott bemutatott adatokból is látszik, az elmúlt évben megállt taglétszámunk csökkenése, az új belépők száma látványos növekedésnek indult, több mint másfélszer annyi új belépő volt 1997-ben, mint az előző években. Ez a folyamat az idén tovább erősödött, az új tagok száma már most, április 22-én elérte a 400-at (1995-96-ban egész évben volt ennyi új csatlakozó).

Tagságunk gyarapodásának egyik legfőbb oka, hogy legtöbb helyi csoportunk megerősödött az elmúlt időszakban. Újjászerveződött a Bács-Kiskun, a Fejér és a Veszprém megyei HCS. A leglátványosabb gyarapodás 1997-ben a Nógrádi, és az új vezetőséggel szárnyra kapott Hajdú-Bihari és a Bács-Kiskun megyei Helyi Csoportnál volt. Az idén a Csongrád megyei HCS-nél is sok az új tag. Kérjük tagjainkat, továbbra is segítsenek a taglétszám növelésében, léptessék be ismerőseiket az MME-be, hogy tovább szélesíthessük a természetvédők, madárbarátok körét.

Fidrich Róbert
tagkoordinátor

Tagjaink az alábbi szolgáltatásokban és kedvezményekben részesülnek:

- * Kéthavonta kézhez kapják a Madártávlat című folyóiratot.
- * Részt vehetnek az egyesület rendezvényein.
- * Táborainkban, madárvártáinkban megismerkedhetnek a madár- és természetvédelem kérdéseivel.
- * Információkat kapnak a madár- és természetvédelem aktuális kérdéseiről, eseményeiről.
- * Kedvezményesen hozzájuthatnak az MME saját kiadású könyveihez, plakátjaihoz, egyéb kiadványaihoz, a magyar és idegen nyelvű madártani szakirodalomhoz.
- * Kiterjedt tagságunknak köszönhetően lehetősége nyílik, hogy kapcsolatokat teremtsenek hasonló gondolkodású emberekkel.
- * Kedvezményesen vásárolhatnak madáreleséget, etetőt, odút.
- * Lehetőséget kapnak arra, hogy megismerkedjenek a madármegfigyelés, a madárvédelem gyakorlati kérdéseivel, és hogy ezzel ismereteiket a madarokról kibővíthessék, elmélyíthessék.
- * Kedvezményesen látogathatják az MME-érdekeltségű területeket.
- * Az Interneten való jelenlétünknek köszönhetően részt vehetnek egy madarász levelezőlistán.
- * Minden új belépőnek eljuttatjuk a Madarak és madarászok című kézikönyvet.
- * 1998 a harkályok védelmének éve kártyanaptárt kapnak ajándékba.

